

Новы Час

ДЗВЕ АНЖАЛІКІ

Стар. 6

ТРЭЦЯЕ ДЗІЦЁ — НЕПАД'ЁМНАЕ

Матэрыяльныя праблемы адносна добра вырашаюцца ў зусім невялікай колькасці дзетных сем'яў, а астатнім даводзіцца прызычайвацца да эканамічных абставін, якія існуюць у краіне

Стар. 4

СТУДЭНТЫ ІДУЦЬ НА ВУЛІЦЫ

Францыю ахаплі пратэсты супраць пенсійнай рэформы, авангардам якіх з'яўляецца студэнцкі прафсаюз (UNEF) і вучні ліцэяў

Стар. 11

БЕЛАРУСКАМУ «ФАЎСТУ» 305 ГАДОЎ...

Стар. 14

ISSN 2218-2144

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ІМЕМ РЭВАЛЮЦЫІ

Нарыс Сяргея Нікалюка
з цыклу «Азбука паліталогіі»

► ЭКСПЕРТЫЗА

Віталь Сіліцкі: МЫ ВЫХОДЗІМ НА СУМЕСЬ КІТАЙСКАЙ МАДЭЛІ З НЭПАМ

Завяршыўся збор подпісаў. Гэты этап палітычнай кампаніі быў нязвыкла мяккім, ліберальным. Паводле інфармацыі Цэнтрвыбаркама, ажно адзінаццаць чалавек падалі неабходныя сто тысяч подпісаў. У апазіцыі нават з'явілася прывідная надзея на выхад з аўтсайдэрскай зоны. Краіну чакаюць змены палітычных элітаў ці трансфармацыя рэжыму? Наколькі трывалы грунт у новаствораных палітычных праектах? На гэтыя пытанні ў размове з Вольгай Хвоін пасправаваў знайсці адказы кіраунік Беларускага інстытута стратэгічных даследаванняў Віталь Сіліцкі.

— У ліпенскім апытнані сацыялагічнай службы «Baltic Surveys» пры адказе на пытанне «Калі б у бліжэйшы час адбыліся новыя выбары презідэнта Беларусі, за каго б вы прагала-савалі?» Аляксандра Лукашэнку назвалі 33% рэспандэнтаў. Пазіцыя не самая моцная.

— Я не лічу, што 33 працэнты ад агульнага электарату — гэта хісткая пазіцыя. Традыцыйна рэйтынг Лукашэнкі раздзімаўся перад выбарамі. Звычайна тыя, хто не вызначыўся, дзелянца ў супадносінах тых, што мелі жорсткую пазіцыю да выбараў. Напрыклад, 30% — «за», 10 — «супраць», 50 — не вызначыўся. То гэтыя 50 працэнтаў падзяляюцца ў супадносінах 1 да 3. Калі б пачалі дзеянічаць сур'ёзныя кандыдаты, а настрой тых, хто не вызначыўся, быў нацэлены жорсткі супраць

дзеянай улады, то гэта б магло выклікаць зрухі. Падобнай сацыяльной напружанасці, што была ў 1990-я гады, тут няма. Таксама трэба памятаць, што выбарчая драматургія залежыць не столькі ад унутраных, колькі ад зовнешніх фактараў. Пасля таго, як стала відавочна, што з Расіяй дамовіца немагчыма, вырашылі трymаць курс на Захад. Цяпер мы назіраем пераход ад тактыкі наўпроставага і прымітывнага ўзdezяния на апанентаў да карнавальнага аўтарытэту. Ствараецца бачнасць нейкай «дзвіжухі», драматургіі, адпаведна, выбарчага працэсу.

Канешне, гэта гульня небяспечная, бо заўжды можа пайсці не па правілах. Напрыклад, праз пяць, дзесяць, пятнаццаць гадоў гэта можа выстраліць, можа з'яўіцца

реальная, непрадказальная, эфектыўная апазіцыя. Але цяпер такога не маем, таму нішто не перашкаджае ўладам пагуляцца.

— Хто ж цяпер з'яўляецца электаратам Аляксандра Лукашэнкі?

— Ён захаваў пенсіянераў, гэта галоўнае. За яго галасуюць рабочыя і сяляне. Крышку больш, чым раней, за яго гатовыя галасаваць эліты. Гэта маўклівая большасць. У Амерыцы ў 1960 гадах было многа пратэстаў, а людзі выбіралі кансерватораў, бо была маўклівая большасць, якая і вырашала лёс краіны.

— Цяпер падаеца, што апазіцыя маешанец. Ці ёсьць пад гэтымі спадзяваннями грунт?

— Апазіцыі далі выхаду вызначаным накірунку. Пры аслабле-

ным кантролі за зборам подпісаў сабраць сто тысяч подпісаў можа любы. Што па сутнасці і адбылося. Але гэта зраўняла палітычныя капиталі і Някляева, і Саннікаў, і Правальскага. Яны гуляюць па правілах улады. Ствараецца не

структурванае палітычнае поле, а пясочніца. І війсці «адзінаму» з канкрэтным мэсіджам, праграмай у такім гармідары будзе складана. На падткку подпісаў ўсё застанецца па-старому. І мне цікава, якім чынам улады размяркуюць пазіцыі — хто будзе другім, трэцім, чацвёртым... Цяпер улады маюць патрэбу раздзымуць палітычную вагу бяспечных «карлікаў». І вось гэтыя «надзымутыя» будуць наройні з тымі, хто насамрэч працаваў. А нашая апазіцыя не задумваецца пра такую тактыку.

У камандах ёсьць эйфарыя, адчуванне свабоды. У большасці на кандыдатаў працуюць маладыя людзі, якія не маюць вялікага досведу палітычных кампаній, не могуць паразуаць сітуацыі. Зараз мы маем сцэнар падзеі, які падобны да 2001 года.

Інцыдзія натхнення дацягне да нейкага дзеяння ў дзень і пасля выбараў. Але потым непазбежна прыйдзе чарга задумацца: пакарнавалі, і што далей? Пачнеца нудны міжвыбарчы перыяд, які прыносяць крызіс фірмам-аднадзёнкам.

— У Беларусі з'яўлялася плеяды новых палітыкаў-кандыдатаў, але нават прозвішчы іх не кожны назаве. Ці ёсьць верагоднасць у тых умовах з'яўлення «адзінага» кандыдата?

— Адзіны з'яўляўся б тады, калі бы быў жорсткі контроль на стадыі збору подпісаў. Больш за два чалавекі і зараз не сабралі б стотысяч подпісаў. Магчыма, гэта быў б Сяннікаў, Някляев і Раманчук ці Каастусёў, якія маюць палітычныя структуры. Тады магла бы выкрышталацца некантролюемая сапраўдная апазіцыя. Думаю, ёй бы сталі Сяннікаў і Някляев з раскладам, які быў паміж Мілінкевічам і Казулінам.

— Калі б Аляксандар Мілінкевіч і Аляксандар Казулін увязаліся ў цяперашнюю кампанію, яны б выглядалі на галаву вышэй усіх кандыдатаў, ці іх час мінуй?

— Мілінкевіч і Казулін застаюцца самымі папулярнымі палітыкамі. Калі пасля выбараў яны захаваюць гэтыя пазіцыі, то будзе доказ таго, што ўся цяперашняя валтузня — усяго толькі пышык. Палітыка — гэта не толькі рэйтывінг, але і рэсурсы. Рэсурсаў абодва быў пазбаўленыя.

Працяг на стар. 4 ▶

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

ФОРУМ

ЕУРАПЕЙСКІ ВЭКСАЛЬ

Вольга ХВОІН

Улады Беларусі маюць намер працягваць «планамерны рух у бок мадэрнізацыі, дэмакратызацыі краіны». «Іншы варыянт развіцця Беларусі немагчымы», — заявіў падчас адкрыцця XIII Мінскага форуму кіраунік Адміністрацыі презідэнта Уладзімір Макей.

Ён зазначыў, што краіна чакае ад Еўрапейскага саюза адпаведнай рэакцыі: спрашчэння візавага рэжыму, поўнай адмены санкцый, лібералізацыі эканамічных адносін. Макей сказаў, што лічыць непрадуктыўным цік на Беларусь. Увогуле, рыторыка Уладзіміра Макея кардынальна змянілася ў пару іншага з мінульым годам. Тады галоўным пасылам была дэмакратызацыя незалежнасці Беларусі ад якіх бы тое ні было палітычных патрабаванняў суседзяў. Цяпер артыкулявалася, што дзяржава ўжо стаіць на шляху пераменаў і вітае намеры ЕС развіваць адносіны.

Палітолог Алесь Лагвінец гаворыць, што «дъялог паміж Беларусью і ЕС ідзе». «Часам ён нагадвае дъялог глухіх і сліпых, бо бакі не разумеюць, чаго яны хочуць, не заўсёды публічна гаворыцца пра існуючыя праблемы. Але ўлады краіны вымушаныя лічыцца з меркаваннем Еўрасаюза, і таму мы бачыў ліберальныя адносіны хаяцца на этапе збору подпісаў па вылучэнні кандыдатаў у презідэнты. Пазітыўна, што нядыўна ў Беларусь прыезджаў Еўрапейскі камісар па пытаннях аховы зда-

роў і абароны правоў спажыўцу Джон Далі. Падобныя контакты спрыяюць выходу з ізоляцыі, Беларусь ужо не можа быць такай, як была раней», — зазначае эксперт.

Кіраунік ведамства федэральнага канцлеры Германіі федэральны міністр па асаблівых даручэннях Рональд Пафала пачвердзіў, што Еўрасаюз мае намер пашырыць контакты з Беларуссю. «Мы зацікаўленыя ў пазітыўным развіцці сувэрэннай Беларусі, і супрацоўніцтва з ЕС пайшло б гэтаму на карысць. Супрацоўніцтва ўжо вядзеца на высокім узроўні, і мы хацелі б яго працягнуць, — сказаў Пафала. Разам з тым федэральны міністр Германіі зазначыў, што падаўжнне мараторію на санкцыі для Беларусі з'яўляецца «вэксалем на будучыню, які дзяржава яшчэ не аплаціла». Еўропа незадаволеная тым, што ў Беларусі застаецца нявыграшаным пытанне аб смяротнай кары. «Вынісенне трох смяротных прысудаў і выкананне двух на працягу гэтага года паказвае, што Беларусь падпрасту грэбліва ставіцца да патрабаванняў Еўрасаюза». Презідэнцкая выбара Пофала называў «пробным каменем, па якім будзе вымірацца выкананне Беларуссю чаканняў ЕС». Па словах Пофала, дъялог магчымы толькі ў выпадку, калі бакі кіруюцца агульнапрынятym дэмакратычным каштоўнасцямі Еўропы.

XIII Мінскі форум «Беларусь і ЕС пасля крызісу: выклікі і шансы ў сферах палітыкі, эканомікі і грамадства» праходзіў у Мінску 3–4 лістапада. Мерапрыемства арганізавана Нямечка-беларускім таварыствам, з'яўляецца пляцоўкай для дыскусій прадстаўнікоў дзяржавы і грамадскасці па пытаннях эканомікі, палітыкі, культуры.

МАНІТОРЫНГ

ЗАМБАВАННЕ НА «ПРАВІЛЬНЫ» ВЫНІК

Алена ВАРАЖБЕЙ

Альтэрнатыўная Лукашэнку патэнцыйная кандыдаты інтарніца або рэпрэзентуюцца адмоўна. Галоўным акцёрам у дзяржаўных медыя з'яўляецца дзеючы презідэнт, які ацэньваецца выключна становіча. Такія вынікі першага маніторынгу асвятлення выбараў у СМИ, агучаныя Беларускай асацыяцыяй журналістаў.

«Апазіцыя ў дзяржаўных сродках масавай інформацыі звычайна асвятляеца як дэперсаналізаваны суб'ект. Ніякіх прозвышчаў, а падпрасту «апазіцыя» ў трэцяй асobe. Пра патэнцыйных кандыдатаў і сам практэс збору подпісаў практична нічога не паведамляецца», — адзначыў сябрава Рады БАЖ Алесь Анціпенка.

Маніторынг, які ладзіць БАЖ, распачаты з 25 верасня і будзе

доўжыцца да 30 снежня. Першы яго этап ахапіў перыяд збору подпісаў за прэзідэнтаў у прэзідэнты. Аб'ектам маніторынгу з'яўляюцца 17 сродкаў масавай інформацыі. Яны рэпрэзентуюць як агульна-нацыянальныя, так і рэгіянальныя медыя. Гэта і дзяржаўныя, і недзяржаўныя СМИ: друкаваныя выданні, радыё і тэлевізійныя праграмы, а таксама два інтэрнэт-ресурса — naviny.by і belta.by.

Паводле маніторынгу, тэма прэзідэнцкіх выбараў за гэты перыяд у дзяржаўных СМИ не была прыярытэтнай. Ёй адводзілася часу ў два ці трох разы меней за сюжэты, прысвечаныя надвор'ю. Так, у навіннай праграме «Панарама» (Першы нацыянальны канал) выбарчы практэс заняў 0,86% часу, надвор'е — 3,45%, спорт — 17,4%. Прэзідэнту адвялі 75% часу (параўнальная з усімі іншымі суб'ектамі маніторынгу), ЦВК амаль 19%, назіральнікам з краін СНД — 6%. І толькі ўзгадалі пра патэнцыйных кандыдатаў Някляеві і Правалінскага (менш за 0,06%), а таксама Гайдукевіча (0,1%).

Недзяржаўныя СМИ, як паведаміў спадар Алесь Анціпенка, больш

актыўна цікавяцца выбарамі. Яны падалі даволі шырокое кола суб'ектаў. Рэкардсменам з'яўляецца інтэрнэт-газета naviny.by, якая рэпрэзентавала 40 суб'ектаў выбарчага працэсу. Галоўнымі асобамі гэтага перыяду сталі якраз патэнцыйныя кандыдаты, а таксама ЦВК і некаторыя палітычныя партыі і рухі. Пры гэтым патэнцыйныя кандыдаты ў інтэрнэт-выданні ацэніваліся досьць збалансавана — як нейтральна, так часам і пазітыўна ці адмоўна.

Алесь Анціпенка звязніў увагу на асаблівасць сёлетнія прэзідэнцкай кампаніі ў парыўнанні з 2006 годам. «Цягам усяго гэтага перыяду і асабліва ў заключнай яго частцы шэраг дзяржаўных медыя апубліковалі матрыялы, якія ствараюць уражанне перадвызначанасці вынікаў гэтай кампаніі, — сказаў ён. — Гэтага мінулы раз не было. І можна, вядома, здагадвацца, чаму гэта адбываецца. Я выкажу проста гіпотэзу. Напэўна, гэта своеасаблівая рэакцыя на патэнцыйны ўздел Расіі ў гэтай выбарчай кампаніі. То бок гэта спроба нейтралізаваць уплыў расійскіх медыя».

ЗАЯВА

ДА СВАБОДНЫХ ВЫБАРАЎ ДАЛЕКА

Вольга ХВОІН

У Беларусі няма ўмоў, каб правесці свабодныя і справядлівыя выбары, хаця і ёсць пэўныя прагресу выкананні дэмакратычных нормаў, заявіў кіраунік ведамства канцлеры ФРГ, Федэральны міністр па адмысловых даручэннях Рональд Пафала.

Федэральны міністр сказаў, што пэўнімі прыкметамі правядзення свабодных выбараў будуть адсутнасць перашкод пры реєстрацыі кандыдатаў у прэзідэнты, допуск прадстаўнікоў апазіцыі ў склад выбарчых камісій, беспрашкодны допуск назіральніні.

Закранаючы на пытанне вылучэння «адзінага» кандыдата ў прэзі-

дэнты ад апазіцыі, Рональд Пафала сказаў, што не з'яўляеца прыхільнікам таго, каб рабіць палітыкам прапановы, бо гэта будзе выглядаць «як умышленне ва ўнутраныя справы». «Свабодныя выбары не азначаюць, што вылучаюцца два кандыдата: дзейны прэзідэнт і альтэрнатыўны кандыдат. Для апазіцыі было б немэта згодна вылучаць аднаго кандыдата. Увогуле, свабодныя выбары — гэта вялікая колькасць кандыдатаў, плюралізм. Іншая справа, із змогуць апазіцыйныя кандыдаты дамовіцца пра сумесную платформу і сфармаваць адзінага патрабаванні», — зазначыў спадар Пафала.

Адказваючы на пытанне, якая супрацьвага эканамічным стымулам будзе ў Еўрасаюза ў адносінах да Беларусі, Пафала сказаў, што калі выбары не будуть прызнаныя, то асабіста ён будзе крытыкаваць Беларусь і

мае намер у наступным годзе прыехаць у Мінск, каб абмеркаваць выбары. «Я цесна звязаны з Беларуссю, і не маю намеру спыняць свае контакты. Я бачу, што ідуць працэсы развіцця ў апазіцыі, грамадзянскай супольнасці. Таму я перакананы, што і надалей варта інтэнсіфікація контактаў з Еўропай», — зазначыў федэральны міністр.

Таксама кіраунік ведамства канцлеры ФРГ, федэральны міністр па адмысловых даручэннях Рональд Пафала сказаў, што цяпер найвялікшай перашкодай да супрацоўніцтва з Еўропай ёсць практика прымяняння ў Беларусі смяротнай кары. «У ЗША прымяняеца смяротная кара. Я ўдзельнічайу ў ЗША ў дыскусіях на гэту тему і не падтрымліваю такі від пакарання. Але яны не хочуць стаць сябрам Савета Еўропы», — сказаў федэральны міністр.

ТРАГЕДЫЯ

ПРАСПАЧУВАННЕ, ЖАЛОБУ І ПРАГМАТИЗМ

Нарэшце і Аляксандр Лукашэнка адзягаваў на пінскую трагедыю. З лістапада кіраунік дзяржавы выказаў спачуванне родным і блізкім пачярпелых працаўнікоў «Пінскдрэў ДСП».

«Трагедыя, якая знесла жыцці блізкіх вам людзей, патрэсла ўсіх грамадзян Беларусі. Гэта не толькі ваша асабістая гора, а наша агульная бяда і сур'ёзны ўрок на будучыні... Мы прыкладзем максімальныя выслікі, каб больш не дапусціць такога ў нашай краіне», — гаворыцца ў спачуванні.

Між тым, гэта ўжо не першы трагічны выпадак на пінскім прадпрыемстве. Жыхары горада ўзгадваюць, што ўстаноўка «Цыклон», якая стаіць на пінскай фабрыцы, ужо выбухала гадоў 5 таму. Тады загінуў 1 чалавек. Акрамя таго, работнікі кажуць, што некалькі разоў звязраліся да кірауніцтва з пытаннямі пра бяспеку працы. Яны падазрэвалі, што ў паветры вялікая канцэнтрацыя драўлянага пылу. Аднак супрацоўнікі лабараторыі казалі, што ўсе паказы ў норме.

Жыхары дамоў, якія знаходзяцца побач з фабрыкай, не-калькі разоў ужо звязраліся ў са-

ніцтвіческіх органах з пытаннем вытворчасці ДСП. Гэта вытворчасць была адной са стабільных крыніц паступлення валюты на прадпрыемства. Львіная частка пілатаў пастаўлялася ў краіны Еўрасаюза. Таму цэх, дзе адбыўся выбух, працаўваў у трох змены. Да таго ж, як апасаюцца работнікі, гроши на выплаты (згодна расценкам Савета дырэктараў прадпрыемства, 50 мільёнаў — пачярпелым і 100 — сем'ям загінульных) таксама возмуць з іх кішэніяў. Вось такі pragmatyzm...

Але някія гроши не змогуць кампенсаваць страту блізкага чалавека. Нагадаем, у выніку трагедыі загінулі 14 чалавек. Старэйшаму з іх было 60 гадоў, самому малодшаму — толькі 23.

Рэдакцыя «НЧ» выказаў шчырыя спачуванні сем'ям загінульных. Светлая ім памяць...

► ТРЭЦІ СЕКТАР

ДЗВЕ АНЖАЛКІ

Аляксандар ТАМКОВІЧ

Не так даўно мой добры сябар (зямляк і калега), які шмат гадоў працуе ва Украіне, спытаў, кім я сябе больш адчуваю: беларусам або палякам. Сёння я ба такое пытанне адказаў адразу — літвінам, бо гэта слова, на мой погляд, яднае і першых, і другіх. Мочна яднае. Настолькі, што ўсё зразумела нават існуючай уладзе.

Аптымістычны пралог

Калі ў чарговы раз разгарэўся скандал вакол неафіцыйнага Саюза палякаў, сярод аналітыкаў і палітыкаў існавала шмат розных версій прычын яго ўзнікнення, бо ніхто не мог зразумець, каму і нашто ён быў увогуле патрэбны. Хадзіла нават версія пра сізонары расійскай ФСБ, якая, добра ведаючы пра адмоўнае стаўленне Захаду да парушэнне правоў нацыянальных меншасцяў, спрабавала такім чынам сарваць манеўр беларускага рэжыму у бок Захаду.

Упэўнены, многія выкажуць на гэты конт жорсткую крытыку і, на мой погляд, будучы мець рапцию, але хацеў бы звярнуць увагу на адзін істотны момант. Скандал разгарэўся якраз у той момент, калі кіраўнік Беларусі знаходзіўся з візітам у далёкай Арменіі, адкуль накіраваўся ў не менш далёкую Лацінскую Амерыку...

Іншая справа, што, калі вярнуўся дадому, ён, як кажуць, не дэзвуіраваў дзеянні сваіх падначаленых. Мог выйсці сухім з вады, заяўіўшы, напрыклад, што да гэтага не мае нікага дачынення. Нічога падобнага ён не зрабіў, і тлумачэнне тут вельмі простае. Калі нехта і праявіў асабістую ініцыятыву, яна цалкам адпавядала «агульной лініі партыі». Партыі ўлады, якая нідзе і ніколі не трывае непадкантрольныя структуры. Асабліва перад выбарамі...

А пачыналася ўсё так прыгожа. У 1988 годзе адбыўся дэбют польскага культурнага грамадскага аб'яднання імя Адама Міцкевіча. Менавіта з яго ў 1990 годзе і вырас Саюз палякаў Беларусі. Пачалі выдавацца газета і часопіс СПБ, а ў Гродна і Ваўкавыску адчыніліся першыя школы з выкладаннем на польскай мове. Усяго ж польская мова сёння выкладаецца ў 280 школах і дзіцячых садках Беларусі. Галоўным накірункам новай арганізацыі стала асветніцкая дзеянісць, азнямленне з гісторыяй Польшчы, асабліва ў кантэксле яе няпростых перакрыжаванняў з гісторыяй Беларусі. У верасні 1993 года пад эгідай Саюза палякаў на Беларусі (СПБ) адбыўся першы сход ветэранаў Арміі Краёўай.

На момант расколу СПБ у яго шэрагах налічвалася амаль 25 тысяч чалавек, з тых 400 тысяч,

Анжаліка Борыс

Анжаліка Арэхва

якія зараз жывуць у нашай краіне (толькі ў Гродне — 40 тысяч палякаў). Колькасць «пярвічак» набліжалася да сотні, працавала 16 Дамоў польскіх. Прыведзеныя лічбы — на 2005 год, бо сёння ў палякаў Беларусі два аўяднанні — афіцыйнае і неафіцыйнае, якія не сябруюць, скажам так, паміж сабой.

Прагнаваны канфлікт

Як вядома, без канфлікту немагчымы ніякі сюжэт, таму было бы дзіўна, каб ён не закрануў беларускіх палякаў. Увогуле, часам складаеца ўражанне, што ў нашай краіне жывуць самыя ярыя ў свеце прыхільнікі нейкага дуалізму. Два Народныя фронты, дзве кампартыі, два асноўных прафсаюзы, два пісьменніцкіх аўяднанні. Нават журналістай падзялілі на дзве групы. «Чэсныя» з большасці ўваходзяць у афіцыйны Саюз журналістаў Беларусі, а «нячэсныя» — пераважна ў беларускую асацыяцію журналістаў. Адзін сценар на ўсіх.

На VI сходзе СПБ, які праходзіў 12–13 сакавіка ў Гродне, старшынёй Саюза палякаў была абрана Анжаліка Борыс. На сход сабралася 287 дэлегатаў. Калі выбіралі новага кіраўніка, асноўная барацьба разгарнулася паміж Т.

Кручкоўскім і А. Борыс. За былога кіраўніка працавала 116 дэлегатаў, за смелую жанчыну — 152.

Не трэба быць вялікім матэматыкам, каб зразумець, што перамог, але сённяшнія ўлады не ўмёюць прыграваць. Кажуць, усё, што адбывалася з СПБ далей, было інспіравана менавіта імі, але мы пазбегнем такой катэгарычнасці і амбіжуемся толькі тым, што выбар сходу СПБ некаторым не прыйшоўся да спадобы.

Яны і падалі скаргу ў беларускае Міністэрства юстыцыі. 12 мая

Права на на ўласнасць Дамоў польскіх часта становілася повадам для спрэчак. Па некаторых дадзеных, з 14 Дамоў польскіх, якія кантралююцца афіцыйнай структурай, актыўна працујуць толькі два — у Лідзе і Магілёве

2005 года вынікі галасавання былі адменены. Правесці паўторны сход, як таго патрабаваў Міністэрства юстыцыі Борыс адмовіўся.

Нарэшце 27 ліпеня такое разэнне было прынятае. Але ўжо без іх. У гэты момант (супадзенне?) Гродзенская гарадская арганізацыя СПБ выключыла са сваіх шэрагаў Анжаліку Борыс і яшчэ восем найбольш актыўных праўдалибодаўцаў.

Паўторны сход адбыўся ў Ваўкавыску 27 жніўня 2005 года. Новым лідэрам СПБ быў абраны пенсіянер і былы дырэктар школы Юзаф Лучнік — тыповы прадстаўнік электарату існуючай улады. Адразу ж у незалежнай прэсе з'явіліся звесткі, што вынікі выбараў былі фальсіфікаванымі, актыўна выкарыстоўваўся так званы адміністрацыйны рэсурс.

Новы кіраўніцтва адмовіліся прызнаваць не толькі мясцовыя іншадумцы на чале з Борыс, але і польскія ўлады. Так адбыўся раскол. Цікавая дэталь: у адрозненні ад іншых шматлікіх расколаў, якія адзначаны лёс многіх дэмакратычных партыйных і грамадскіх структур, «праўладныя» палякі і ўмазіцільныя называюць сябе адноўлівака — Саюз палякаў на Беларусі.

Зігзагі сюжэту

А зараз некалькі біяграфічных звестак і лічбаў.

Анжаліка Борыс нарадзілася 14 кастрычніка 1973 года ў Гродзенскім раёне. Скончыла педагогічны каледж у Замосці (горад у Люблінскім ваяводстве Польшчы) і Беластоцкі ўніверсітэт. Працавала настаўніцай у Адэльску і Гродна. У 1995 годзе ўступіла ў Саюз палякаў на Беларусі, а ў 1998 годзе стала там кіраўніцай аддзелу адукцыі. З гэтай пасады яе і абраў старшынёй СПБ.

У жыцці Анжалікі Борыс былі яшчэ адны выбары. У 2009 годзе яе пераабралі кіраўніком «нефармальнага» СПБ. Акрамя Анжалікі на гэта крэсла прэтэндаваў і кіраўнік гродзенскай арганізацыі Мечыслаў Яскевіч. За Борыс працавалі 148 дэлегатаў, за Яскевіча — 15.

Як бачна, перавага больш чым пераканаўчая. Таму для многіх стала поўнай нечаканасцю, калі 12 чэрвеня 2010 года Борыс абвясціла пра сваю адстайку. Згодна са статутам Саюза палякаў, выконваць абавязкі старшыні ў такай сітуацыі можа адзін з намеснікаў, якіх чатыры. Галоўны Савет 19 чэрвеня даручыў кіраванне арганізацыі на бліжэйшыя 2 гады другой Анжаліцы — пані Арэхве.

З Борыс яны аднагодкі, бо Анжаліка Арэхва нарадзілася ў Лідзе 6 верасня 1973 года. У 1996 скончыла Люблінскі ўніверсітэт імя Марыі Складоўскай-Кюрье па спецыяльнасці «польская філология», а ў 2002 годзе — аспірантуру (англійская філология) у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце.

Пасля вяртання ў Беларусь Арэхва актыўна прымала ўдзел у дзеянісці польскай ашчыны. Спачатку працавала ў Дэпартаменце адукцыі Саюза палякаў

Сапраўдных прычын гэтай «ракіроўкі» не ведае ніхто акрамя самой Анжалікі Борыс, але б якім яны не былі, пры сустрэчы з ёй асабістая зімі каплюш і пацалую руку, бо пяць гадоў супрацьстаяць гэтай уладзе можа толькі БАЕЦ.

Дарэчы, слова «ракіроўка» я напісаў не выпадкова. На шахматнай дошцы эліты СПБ яны амаль памяняліся месцамі. Адна прыгожая Анжаліка змяніла другую прыгожую Анжаліку. І, упэўнены, многія мужчыны ад гэтай прыгажосці адчуле ўпэўненасць у зяўтрашнім дне.

Працяг замест эпілога

Не хачу займаць чысьці канкрэтны бок, але дастаткова толькі паглядзець на сайт афіцыйнага СПБ, каб зразумець, што з акуратнасцю тут ёсць пэўныя праблемы. Як і з адносінамі да спраў.

Не так даўно мне рассказалі адзін цікавы момант. Падчас чарговага «наезду» на нефармальны СПБ, які скончыўся сумна вядомай судовай «экспрапрыяццяй» Дома польскага ў Івянцы, кіраўніцтва афіцыйнага СПБ нечакана звярнула ўвагу на мінскі Дом польскі, які месціцца на вуліцы Саламянай. Нават ухвалыны сюжэт пра яго дзеянісць для аднаго з беларускіх каналаў зрабілі. І ніхто не звярнуў увагу, чаму амаль усе памяшканні там здаюцца ў аренду розным бізнесменам.

Дарэчы, пытанне вакол права на ўласнасць Дамоў польскіх, якія належаць СПБ, даволі часта становілася галоўным у адпаведных спрэчках. Па некаторых дадзеных, з 14 Дамоў польскіх, якія кантралююцца афіцыйнай структурай, актыўна працујуць толькі два — у Лідзе і Магілёве. Што будзе з будынкамі у Івянцы? Як кажуць, пажывем — пабачым.

Пакуль адназначна можна сказаць толькі тое, што ўсе яны былі пабудаваныя або адрамантаваныя на польскія грошы. Пасля таго, як беларускія ўлады фактычна паставілі пад кантроль СПБ, палякі адмовіліся працягваць фінансаванне, інакш бы іх ніхто ў свеце не зразумেў.

А тым, хто гаворыць пра нейкую самастойнасць афіцыйнага Саюза палякаў, хачу сказаць адно — фінансуе гэту структуру беларуская дзяржава. Не буду сцвярджаць, што слова «фінансуе» і «кантралюе» на самай справе з'яўляюцца сінонімамі, але тое, што яны білі блізкія па значэнню — адназначна. Толькі ў 2009 годзе на гэтыя справы было выдзелена 300 мільёнаў беларускіх рублёў, што складае больш як 100 тысяч амерыканскіх долараў.

Наўмысна не акцэнтаваў вашу ўвагу на «разборках» вакол фірмы «Палоніка», бо тут так многа незразумелага, што лягчай знайсці ў ўсім пакоі неіснуючую чорную котку, чым логіку ў дзеяннях беларускіх уладаў.

Рыхтуючы гэты нарыс, я з дапамогай вядомага гродзенскага журналиста Андрэя Пачобута спытаў Анжаліку Арэхву: будзе ці не працягвацца «лінія Борыс»? І атрымаў адказ: «Барацьба за захаванне незалежнасці арганізацыі будзе працягнутая. На нейкія змены тут спадзявацца не варта».

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

8 ЛІСТАПАДА, ПАНЯДЗЕЛАК

Н

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45 Nota Bene.
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.30 «У свеце матараў».«У цэнтры ўвагі».
10.35 «Культурныя людзі».
11.05 Серыял «Маруся» (Украіна).
12.10 Меладрама «Каханне Аўроры».
14.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.40 «OFF STAGE LIFE».
16.05 Дзённік Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні «Еўрабачанне- 2010».
16.30 Nota Bene.
17.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.40 Серыял «Маруся» (Украіна).
18.50, 02.10 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Арэна». Програма аб спорце.
19.55 «Ход у адказ». Ток-шоу.
21.00 Панарама.
21.55 «Актуальнае інтэрв'ю».
22.10 Камедыны серыял «Адчайныя хатнія гаспадыні-5» (ЗША).
23.30 Дэтэктыўны трэйлер «Джэйкі Браун» (ЗША).
02.15 Дзень спорту.

14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Дзікі маладняк».
16.50 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанаў».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Зваротны адлік».
19.00 Чакай мяне.
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 АНТ прадстаўляе: Ток-шоў «Выбар».
22.10 Прэм'ера. «Алег Меньшыкаў. У цені сваёй славы».
23.30 Навіны спорту.
23.35 «Паміж небам і зямлём». Канцэрт.
01.30 Начныя навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Тыдзень».
09.35 «Вялікі сняданак».
10.05 «Ляцік гісторыя».
10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
11.40 «Званая вячэр».
12.35 «Фантастыка пад грыфам «Сакрэтна».
13.50 «Зорныя рынгі».
15.00 Канцэрт М. Задорнова.
16.00 СТБ прадстаўляе: «КультУРА!».
16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
17.10 «Наша справа».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэр».
18.30 Прэм'ера «Дарослыя гульні». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «У тэму». Актуальнае інтэрв'ю.
20.30 Фільм «Вар'яцкі лістапад 2». Расія.
22.55 «Сталічны футбól».
23.25 Фільм «У адзін бок». Германія.
06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
09.15 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.20 Джэймс Бонд - Агент 007. Прыгодніцкія баяўі (Вялікабрытанія-ЗША).
12.35 Пра мастакства.
13.05 Школа рамонты.
14.00 Серыял «Пакахай мяне зноў».
14.45 Пазакласная гадзіна.
15.10 Тэлебарометр.
15.25 Простыя практикаванні (Расія).
16.00 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
16.45 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Меладрама «Жорсткі раманс» (СССР). 1-я серыя.
20.35 «Калыханка».
20.50 Тэлебарометр.
20.55 Беларуская часіна.
22.05 Камедыны серыял «Інтэрны».
22.40 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.20 Авертайм.
23.50 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
00.45 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

РОССІЯ

07.00 «Раніца Расіі».
09.25 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
10.20 «Ранішняя пошта».
11.00 Весткі.
11.30 «Дзеци з праўбіркі». Дак. фільм.
12.20 «Кулагін і партнёры».
12.50 Тэлесерыял «Дворык».
13.25 «Гарадок».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 «Сапраўднае жыццё».
16.10 «Пакой смеху».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.30 «Кулагін і партнёры».
18.00 Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.

18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі.
20.30 Тэлесерыял «Пункт кіпення».
22.20 Тэлесерыял «Участковая».
23.20 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычная праграма.
23.35 Навіны - Беларусь.
23.45 «Весткі.ru».
00.05 Прэм'ера. «Я - кібаг. Чалавек будучыні. Якімі мы будзем». Дак. фільм.

НТВ

06.00 Сёння.
06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.35 «Следства вялі...».
09.30 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
10.00 Сёння.
10.25 «Кулінарны пайдыннак».
11.20 «Чыстасардэчнае прызнанне».
12.10 «Да суду».
13.00 Сёння.
13.30 Серыял «Псеўданім «Албанец».
15.05 «Цуд-людзі».
15.35 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
16.00 Сёння.
16.30 Серыял «Вяртанне Мухтара».
18.30 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
19.00 Сёння.
19.35 Прэм'ера. Крымінальны серыял «Вулыцы пабітых ліхтароў».
21.40 Прэм'ера. Баявік «Браценікі».
23.30 Сёння.
23.55 «Сумленны панядзелак».
00.50 «Школа зласлоў».

21.00 Самыя моцныя людзі планеты. Гран-пры суперсерый (Анкасвіл, ЗША).
21.50 Вось дык так!!!
22.00 Пра рэстлінг. Агляд WWE.

22.30 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Футбол. «Клуб чэмпіёнаў». Часопіс.
00.00 Футбол. «Клуб чэмпіёнаў». Часопіс.
01.10 Часопіс «Еўрапорт за чистую пянету».
01.15 Марафон (Нью-Йорк, ЗША).

07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.30 Гісторыя пад знакам Пагоні.
07.40 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
07.55 ПраСвет.
08.20 «Савецкая гісторыя», дак. фільм, 2008 г., Латвія.
09.50 Рэмарка (культурніцкая праграма).
10.05 Моўнік (лінгвістычная праграма).
10.20 Басанож па свеце (спазнаваўчая праграма): «Перу, Амазонія, 1973», ч. 2.
10.50 Документальная гадзіна: «Журналісты», дак. фільм, 2008 г., Беларусь.
11.40 «Час гонару» (Czas Honoru), серыял.
11.30 Фільматэка майстру: «На злом галаўы», маст. фільм, 2004 г., Германія-Турцыя.
17.00 Аб'ектыв (агляд падзеяў дні).
17.05 «Сонечная дзіда», серыял: 3 серыя.
17.30 «Час гонару», серыял: 2 серыя.
18.20 Госць «Белсату».
18.40 Невядомая Беларусь: «Код прысутнасці», дак. фільм, 2010 г., Беларусь.
19.10 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
19.30 Калыханка для самых маленьких.
19.40 Еўропа сёння.
20.05 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма): «Барбара Радзівіл і Жыгімонт Аўгуст».
20.25 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Дзеци піраміды», дак. фільм, 2007 г., Польшча.
21.00 Аб'ектыв (галоўнае выданне).
21.20 Прыватная калекцыя.
21.40 Фільматэка майстру: «На злом галаўы», маст. фільм, 2004 г., Германія-Турцыя.
23.40 Аб'ектыв.

9 ЛІСТАПАДА, АЎТОРАК

Н

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.15 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 Контуры.
10.10 «Жыць здорава!».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.
12.20 «Дэтэктывы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольны закуп».
13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Шчаслівія разам». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Уцёкі».
22.20 Спецдаследаванне.
23.40 Навіны спорту.
23.45 «Несакртныя матэрываля».
00.20 «Віёла Тараканава. У свеце злачыннага запалу». Шматсерыйны фільм.
01.10 Начныя навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Гаварыць і паказвае Мінск».
09.00 Фільм «Вар'яцкі лістапад 2». Расія.
10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
11.40 «Званая вячэр».
12.35 «Дарослыя гульні». Серыял.
13.50 «Не хлускі мне!».
14.40 «Студэнты 2». Серыял.
15.35 «Ваеннае таемніца».
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Сталічны футбól».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэр».
18.30 Прэм'ера «Дарослыя гульні». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 «Меч». Серыял.
21.25 «Пяць хвілін».
21.30 «Вялікі горад».
22.05 «Аўтапанарама».

22.55 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
23.50 «Таямніца «Святога Патрыка». Серыял.
00.50 «Баец». Серыял.
aq

06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Камедыны серыял «Інтэрны».
08.40 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
09.55 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
11.00 Меладрама «Жорсткі раманс» (СССР). 1-я серыя.
12.25 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
13.20 Авертайм.
13.55 «Запал па культуры».
14.35 Серыял «Пакахай мяне зноў».
15.35 Пазакласная гадзіна.
15.50 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
16.40 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійскія забойствы» (Вялікабрытанія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Меладрама «Жорсткі раманс» (СССР). 2-я серыя.
20.30 Калыханка.
20.50 Тэлебарометр.
20.55 Беларуская часіна.
22.00 Камедыны серыял «Інтэрны».
22.40 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.10 «Спорт-кадр».
23.40 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Сток Сіці - Бірмінгем.

РОССІЯ

07.00 «Раніца Расіі».
09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
10.10 «Я варнуся... Iгар Талькоў». Дакументальны фільм.
11.00 Весткі.
11.30 «Нічога асабістага».
11.45 Тэлесерыял «Дворык».
12.20 Тэлесерыял «Пункт кіпення».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.

15.20 «Сапраўднае жыццё».
16.10 «Формула кахання». Ток-шоў.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.30 «Кулагін і партнёры».
18.00 Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі.
20.30 Тэлесерыял «Пункт кіпення».
22.20 Тэлесерыял «Участковая».
23.20 Навіны - Беларусь.
23.30 «Весткі.ru».
23.50 «Агент «Сябар» супраць Гітлера». Документальны фільм.

НТВ

06.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.30 Сёння.
06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.40 «Следства вялі...».
09.30 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
10.25 «Кватэрнае пытаннне».
11.25 «Жаночы погляд».
12.10 «Да суду».
13.30 Серыял «Псеўданім «Албанец».
15.05 «Жывуць жа людзі».
15.35 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
16.30 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Вяртанне Мухтара».
18.30 «Агляд. Надзвычайна здарэнне».
19.35 Прэм'ера. Крымінальны серыял «Універ». «Вулыцы пабітых ліхтароў».
21.40 Прэм'ера. Баявік «Браценікі».
23.55 «Вочная стаўка».
00.40 «Асабліва небяспечны».

18.30, 20.15 Фехтаванне. Чэмпіянат свету ў Францыі (Парыж). Шабля. Камандны спаборніцтвы. Прамая трансляцыя.
20.00 Алімпійская гульня. Часопіс.
20.0

10 ЛІСТАПАДА, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 13.50, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны.

06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона Х.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.10 Меладрама «Маргаша» (Расія).

10.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).

10.35 Серыял «Маруся» (Украіна).

11.25 Дзённік Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні «Еўрабачанне-2010».

12.10 Прэм'ера. Камедыйная меладрама «Рамонак, кактус, маргарытка» (Украіна).

13.50 Здароўе.

14.20 Альманах вандраванняў.

14.45 Відэафільм «Высокія ноты Ляхавіцкай шляхты» цыклу «Зямля беларуская».

15.20, 19.15 Навіны рагіёна.

15.40 «OFF STAGE LIFE».

16.05 Документальны серыял «Гараджане»: Заграб (Харватыя).

16.30 «Праверка чутак». Інфармацыйна-аналітычная праграма.

17.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).

17.40 Серыял «Маруся» (Украіна).

18.50, 00.50 Зона Х. Крымінальная хроніка.

19.25 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

19.30 «КЕНО».

19.35 Замельнае пытаннне.

20.00 Меладрама «Маргаша» (Расія).

21.00 Панарама.

21.55 Камедыйны серыял «Адчайнія хатнія гаспадыні-5» (ЗША).

23.15 Камедыя «Замежны раман» (ЗША).

00.55 Дзень спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Прабачыць».

15.25 «Хачы ведаць».

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

18.20 «Щаслівія разам». Серыял.

18.55 «Хай кажуць».

20.00 Час.

21.05 «Гаражы».

22.15 Асроддзе пасялення.

23.40 «Віёла Тараканава. У свеце злачынага запалу». Шматсерыйны фільм.

00.30 Начынія навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.40 «СТБ-спорт».

08.30 «Меч». Серыял.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Пляц гісторый».

10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.

11.30 «Далёкія свяякі».

11.40 «Званая вячэра».

12.35 «Дарослыя гульні». Серыял.

13.50 «Не хлусі мне!».

14.40 «Студэнты 2». Серыял.

15.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.

16.50 «Новыя падарожжы дылетанта».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэра».

18.30 Прэм'ера! «Дарослыя гульні». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.25 «Меч». Серыял.

21.25 «Пляц хвілін».

21.30 «Мінск і мінчане».

22.05 «Дабро пажаліца».

22.55 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.

23.50 «Задыніца «Святога Патрыка». Серыял.

Навіны. Заключная серыял.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мене прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.35 Навіны спорту.

00.50 «Баец». Серыял.

06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».

08.40 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійская забойствы» (Вялікабрытанія).

09.30 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.45 Меладрама «Жорсткі раманс» (СССР). 2-я серыя.

12.05 Спорт-кард.

12.35 «Рэпарцёр «Беларускай часіны».

13.25 Медычныя таемніцы.

14.00 Серыял «Пакахай мяне зноў».

14.55 Прэм'ера. Дакументальны фільм «Дарунак» («Беларусьфільм»).

15.40 Мультсерыял.

15.55 Пазакласная гадзіна.

16.10 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

17.00 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійская забойствы» (Вялікабрытанія).

18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

19.05 Драма «Халоднае лета 53-га...» (СССР).

21.00 «Калыханка».

21.20 Тэлебарометр.

21.25 Беларускай часіна.

22.30 Камедыйны серыял «Інтэрны».

23.05 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

23.40 Рэальны свет.

00.10 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Манчэстэр Сіці - Манчэстэр Юнайтэд.

00.20 «Раніца Расіі».

09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.

10.10 «Апошняя песня шпіка Экіміяна».

Дакументальны фільм.

11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Дворык».

12.05 Тэлесерыял «Пункт кіпення».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.

15.20 «Сапраўднае жыццё».

16.20 «Гарадок».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.30 «Кулагін і партнёры».

18.00 Тэлесерыял «Чарная багіня». Расія.

18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.

19.50 Навіны - Беларусь.

20.00 Весткі.

20.30 Тэлесерыял «Пункт кіпення».

22.20 Тэлесерыял «Участковая».

23.30 «Весткі.ru».

23.50 «Пядынак».

06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».

08.35 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійская забойствы» (Вялікабрытанія).

09.45 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.50 Драма «Халоднае лета 53-га...» (СССР).

12.40 Жансавет.

13.15 «Бітва экстрасенсаў».

14.20 Серыял «Пакахай мяне зноў».

15.10 Мультсерыял «Дракончык і яго сябры» (Канада).

12 ЛІСТАПАДА, ПЯТНІЦА

НТВ

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.40 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.35 Сфера інтэрсаў.
09.10 Меладрама «Маргаша» (Расія).
10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
10.45 Серыял «Маруся» (Украіна).
11.40 Актуальная інтэрвю.
12.10 Меладрама «Вярнуць веру» (Украіна).
13.45 Адмысловы рэпартаж АТН «Беларускія дайверы».
14.05 «Школа доктара Камароўскага» Ток-шоў (Украіна).
14.30 «Дзяяцінства творчыя палёт». Міжнародны фест дзіцячай творчасці «Залатая пчолка» (Гагарын).
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.40 «Патрабуеца».
16.05 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).
17.05 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».
18.05 Серыял «Маруся» (Украіна).
19.25 «КЕНО».
19.30 «Зона X». Вынікі тыдня.
19.55 Меладрама «Маргаша» (Расія).
21.00 Панарама.
21.55 Авантурная крымінальная камедыя «Як абраўаць банк» (ЗША).
23.55 Дакumentальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).
00.50 Дак. цыкл «У пошуках ісціны».
01.25 Дзень спорту.

14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.00 Навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.00 Навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Чакай мяне». Беларусь.
18.55 «Поле чудаў».
20.00 Час.
20.30 Навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Вялікая розніца».
22.10 АНТ прадстаўляе: «Музичны суд».
23.45 «Наша белараша».
00.30 Фільм «Ролербол».
02.35 Начныя навіны.

НТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Меч». Серыял.
09.30 «Лютапанарама».
10.00 «Пляц гісторый».
10.40 «Багатая і хананая». Тэленавэла.
11.30 «Далёкая святыня».
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Дарослья гульні». Серыял.
13.50 «Не хлуск мне!».
14.40 «Студэнты 2». Серыял.
15.30 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
16.50 «Ля параднага пад'езду».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 Ток-шоў «Лёс».
20.00 «Сталічны падрабязніці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, мальня».
20.25 Фільм «На колах». Германія, 2006г.
22.55 «Гарачы лёд».
23.25 «Відзвмо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.
00.10 Фільм «Разбуранікі». Германія.
01.50 «Сакрэтныя матэрываля».

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.
08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
08.35 Дэтэктыўны серыял «Чиста англійская забойствы» (Вялікабрытанія).
09.40 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.45 Фільм «Саракапятка» (Расія).
12.20 Час футбольу.
12.45 Кінаспробы.
13.05 Гаспадар.
13.35 Жывы гук.
14.15 Серыял «Пакахай мяне зноў».
15.10 Пазакласная гадзіна.
15.25 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
16.15 Дэтэктыўны серыял «Чиста англійская забойствы» (Вялікабрытанія).
17.20 Усё аб бяспечы.
17.50 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
18.55 Хакей. Кубак Палесся. Славенія-Беларусь. Прамая трансляцыя. У перапынку: «Калыханка».
21.20 Тэлебарометр.
21.25 «Рэпартёр «Беларускай часіны».
22.15 «Бітва экстрасенсаў».
23.20 «Пра мастактва».
23.50 Дыялогі аб рыбальцы.
00.15 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
01.10 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

РОССІЯ

07.00 «Раніца Расіі».
09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
10.10 «Мой срэбны шар».
11.00 Весткі.
11.30 Тэлесерыял «Дворык».
12.05 Тэлесерыял «Пункт кіпення».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 «Справа ўдзельнікаў».
16.10 «Формула кахання». Ток-шоў.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.30 «Кулагін і партнёры».
18.00 Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.
18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі.
20.30 Камедыя «Рэальны тата». 2008 г.
22.20 Тэлесерыял «Участковая».
23.20 Навіны - Беларусь.
23.30 Весткі.ru.
23.55 «Казачкі не плачуць». Людміла Хіцэва. Документальны фільм.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

07.00 ЛАДная раніца.

06.00, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.10 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Марскі патруль-2». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

</

14 ЛІСТАПАДА, НЯДЗЕЛЯ

07.50 Дзень спорту.
08.00 Прэм'ера. Документальны цыкл «Нерагаданая гісторыя» (ЗША).
08.45 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.10 «Арсенал».
09.40 «Альманах вандраванняў».
10.10 У свеце матараў.
10.45 Культурныя людзі.
11.20 «Школа доктара Камароўскага» Ток-шоу (Украіна).
12.10 Трагікемедыя «Радня» (СССР).
14.05 Адмисловы рэпартаж АТН: «Падводны свет», «Беларускія дайверы».

14.35 Зямельнае пытнанне.
15.15 Навіны рэгіёна.
15.35 Дзённік Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні «Ёўрабачанне-2010».
16.00 Меладрама «Знойдзены» (Расія).
18.05 Суперлато.
19.20 Дакументальна-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).
20.30 «Спорлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
20.50 «КЕНО».
21.00 «У цэнтры ўвагі».
22.25 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. Відэа-часопіс.
23.00 Камедыя «Вяселле» (Францыя).

06.50 Фільм «Эскадрыля Лафайет». ЗША - Вялікабрытанія, 2006 г.

09.00 СТВ прадстаўляе: «Гаворыць і паказвае Мінск». Радыё Online.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».

10.50 «Вялікі сняданак».

11.30 «Салдаты. Залатыя серыі».

13.15 «Добры дзень, доктар!».

13.50 Фільм «Завяшчанне прафесара Доуэля». СССР, 1984г.

15.25 «Дарагая перадача».

15.40 Ток-шоў «Лёс».

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Праўда».

17.30 Канцэрт М.Задорнова.

19.00 «Аўтапанарама».

19.30 «Тыдзень».

20.40 Фільм «Памежны горад». ЗША, 2006 г.

22.50 «Професійны бокс».

23.55 Фільм «Олдбой». Паўднёвая Карэя, 2003 г.

01.55 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

06.55 Дабравест.

07.20 Mір вашай хаце.

07.35 Джэймс Бонд - Агент 007. Прыгодніцкі баявік (Вялікабрытанія).

09.55 Медычныя таемніцы.

10.35 Школа рамонту.

11.45 Тэлебарометр.

11.50 Бухта капітанай.

12.30 Кінаспробы.

16.15 Навіны спорту.
16.20 «Давай ажэнімся».

17.30 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанаў».

18.45 Прэм'ера сезону. «Лёд і польмя».

20.00 Контуры.

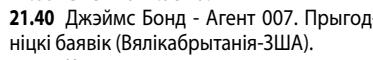
21.05 АНТ прадстаўляе: ток-шоў «Кухня».

21.40 Прэм'ера сезону. «Лёд і польмя».

Працяг.

23.25 «Yesterday live».

00.05 Рок-фэст «Стварэнне свету».

07.00 «Здабытак рэспублікі».

07.30 «Юрмала-2010». Фест гумарыстычных праграм.

09.15 Фільм «Шлях дадому». 2008 г.

11.00 Весткі.

11.15 «Сам сабе рэжысёр».

12.10 Дээтктыў «Шах каралеве дыяментай».

14.00 Весткі.

14.15 «Смехапанарама Яўгенія Петрасяна».

14.45 «Пакой смеху».

15.45 Прэм'ера. «Рускія без Расіі». Выспа Лемнас. Руская Галгофа». Дак. фільм.

16.55 Фільм «Двасцать дзён без вайны».

18.50 Прэм'ера. «Аншлаг і Кампанія».

20.00 Весткі тыдня.

21.05 Прэм'ера-2010. «Стылягі-шоў».

23.00 «Адмисловы карэспандэнт».

00.00 Фільм «Так бывае».

07.40 Мультфільм.

08.00 Сёння.

08.20 «Дзікі свет».

08.50 «Іх норавы».

09.25 «Ямо дома!».

10.00 Сёння.

10.25 «Першая перадача». Аўтамабільная праграма.

10.55 «Бітва за Поўнач».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сёння.

13.25 «Асабліва небяспечны!».

13.55 Баявік «Забароненае царства».

16.00 Сёння.

16.25 «Развод па-руску».

17.25 «І зноу добры дзень!».

18.25 «Надзвычайнае здарэнне. Агляд за тыдзень».

19.00 «Сёння. Выніковая праграма».

20.00 «Чыстасардэчнае прызнанне».

20.55 «Цэнтральнае тэлебачанне».

22.05 Прэм'ера. Баявік «Антыснайпер».

Новы ўзровень».

23.55 «Асабліва небяспечны!»

00.25 «Футбольная ночь».

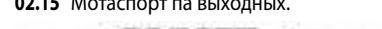
01.00 «Нерэальная палітыка».

00.15 Горныя лыжы. Кубак свету ў Фінляндый (Леві). Слалам. Мужчыны. 2-я спроба.

00.55 Мотаспорт па выходных.

01.00 Шары. Адкрыты чэмпіянат Шатландинды (Перт). Фінал.

02.15 Мотаспорт па выходных.

07.00 Аб'екты.

07.10 Еўропа сёння.

07.40 Тыдзень з радыё «Свабода».

08.10 Гісторыя пад знакам Пагоні.

08.15 Вагон.

08.30 Навігатор (інфармацыйна-публіцыстычны тэлекасопіс).

08.50 Незвычайнае жыццё звычайных людзея: «Галерэя Ады», дак. фільм, 2007 г., Беларусь.

09.45 Мойнік (лінгвістичная праграма).

09.50 Калыханка для самых маленьких.

10.20 «Арол: крымінальная сага», серыял.

11.20 «Паніка», tryller, 2000 г., ЗША.

12.45 «Тры шалёная нулі», серыял.

14.05 Канцэрт гурта «N.R.M.»: ч. 1.

15.00 Сальда (еканамічнае праграма).

15.20 «Чаму дэмакратыя?», цыкл эрпартажаў: 4 серыя: «У пошуках Гандзі».

16.10 «Ранча», серыял: 4 серыя.

17.05 Прэс-экспрэз (агляд медыяў).

17.20 Прыватная калекцыя.

17.40 «Час гонару», тэлесерыял: 3 серыя.

18.30 Документальная гадзіна: «Сістэма», дак. фільм, 2008 г., Германія-Італія-Канада-Эстонія.

19.35 Калыханка для самых маленьких.

19.45 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Род Альхавіч-Слуцкіх».

19.55 Мойнік (лінгвістичная праграма).

20.05 Прапавет (інфармацыйна-публіцыстычная праграма).

20.30 Басанож па свеце: «Выспы Кірвуйна».

21.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».

21.30 Эксперт.

21.50 Фільматэка майстроў: «Мастацтва плакаць», маст. фільм, 2006 г., Данія.

23.35 «Калыханка» ад Сашы і Сірохы (са-тычычная праграма): «Сябра».

23.45 Тыдзень у «Аб'ектыве».

ДЛЯ ТЫХ, ХТО ПРЫМАЕ РАШЭННІ!

www.novychas.org

ф. ПС 112	
БЕЛАПОЧТА	
ЭЛЕКТРОННЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД	
ВЫРУЧКА ☐	НАЛОЖЕННЫЙ ПЛАТЕЖ ☐
№ _____ (вход, по карте отправки)	
(сумма цифрами)	
(сумма прописью)	
ПОЛУЧАТЕЛЬ _____ Г-та «Новы час», р/с 3012741108019 отд. №539 ОАО «Белинвестбанк», код 153100739, УНН 190790926	
КУДА 220004, г. Минск, ул. Коллекторная, 11 почтовый код, адрес получателя, телефон)	
ОТПРАВИТЕЛЬ _____ почтовый код, адрес отправителя, телефон)	
АДРЕС _____	
Доставка ☐	уведомление ☐ простое ☐ заказное ☐ электронное
(назначение платежа)	
(письменное сообщение)	
КВИТАНЦІЯ	
ЧИУП «Час н	

▶ ПРАТЭСТЫ

СТУДЭНТЫ ІДУЦЬ НА ВУЛЦЫ

Алег НОВІКАЎ

Францыю ахапілі пратэсты супраць пенсійнай рэформы, авангардам якіх з'яўляецца студэнтскі прафсаюз (UNEF) і вучні ліцэяў.

Рух супраць пенсійнай рэформы Сарказі стартаваў яшчэ ў сакавіку гэтага года. Нагадаем, што сутнасць працанаваных зменаў заключаецца ў тым, каб з 2018 года ўзняць тэрмін выхаду працоўнага француза на пенсійны адпачынак: з 60 да 62 гадоў. Такім чынам урад мае надзею часткова вырашыць праблему бюджетнага дэфіцыту. Па разліках спецыялістаў, з улікам росту працягласці жыцця на аплату пенсіі ў 2020-х гадах спатрэбіца да 58 працэнтаў ВУП.

У сваю чаргу, прафсаюзы і левая апазіцыя ацэнваюць ідэю Сарказі як сацыяльна несправядліві праект, паколькі праблему дэфіцыту можна было хутчэй вырашыць за кошт павелічэння падаткаў на багашце і кантролю над рухам банкаўскага капитала. У дадатак, выхад на пенсію ў 60 гадоў — гэта было адным з гістарычных патрабаванняў працоўнага руху, реалізаваных пасля прыходу да ўлады Франсуа Мітэрана.

За гэты час прафсаюзы здолелі мабілізаваць некалькі мільёнаў чалавек. Аднак 7 каstryчніка адчыніла новую старонку цяперашніх пратастаў. На вуліцу выйшлі вучні ліцэяў і студэнты. Гэта адразу пагоршыла паліцыйскую статыстыку. З усёй Францыі прыходзілі паведамленні пра новыя выпадкі вулічных сутыкненняў паліціі і маладых маніфестантаў. Тыя бойкі ўжо выклікалі вялікую грамадскую палеміку. Прэзідэнцкая парламенцкая большасць вінавата апазіцыю ў тым, што яна прымушае маладэй рызыкаваць здароўем. Апазіцыя адказвала: «Маладыя дзеянічаюць свядома і ведаюць, чаму яны выходзяць на вуліцу».

Галоўная фішка студэнціх лідераў — у цікавай арыфметыцы. Адпаведна лічбам, калі сталыя людзі будуць працаваць яшчэ два гады, колькасць маладых кадраў на прадпрыемствах будзе скা-

рачца ў сярэднім на 1 мільён штогод. На рынку і так шмат маладых беспрацоўных, якія готовыя за малыя гроши працаваць пагадзінна. Цяпер кошт іх працы з-за наплыwu новых канкурэнтаў будзе яшчэ танней. Студэнцкія правадыры лічаць, што пры такой схеме маладыя людзі змогуць уладавацца на сталую працу толькі ў гадоў у 30.

Выхад моладзі на вуліцу значыць пераход канфлікту вакол рэформы ў самую гарачую стадыю.

Увогуле, гісторыя студэнцікіх бунтаў даўно з'яўляецца часткай французскай палітычнай культуры. Самае парадаксальнае, што студэнцкія прафсаюзы ўзніклі як праект маладых кансерватараў. У 1909 годзе ў Лілі аформілася Генеральная студэнцкая асамблея (AGE), якая супрацоўнічала з царквой. Больш таго, пасля падзення Трэцяй рэспублікі ўлетку 1940 года AGE вітаў стварэнне рэжыму Вішы.

Пасля вайны AGE ператварыўся ў масавую студэнцкую арганізацію левай арыентацыі. Перш за ёсё новыя кіраўнікі прафсаюзу змянілі яго назыву, якая, на іх думку, мела асацыяцыю з фашызмам. Замест AGE прафсаюз пачаў называцца UNEF. У левым духу перапісалі і статут арганізацыі. «Студэнт — гэта пралетарый, які праца інтэлектуальна», — гаворыцца ў яго прэмабуле.

Пераход на левыя пазіцыі выклікаў пратэст з боку правай фракцыі. Падзею спрыяла вайна ў Алжыры. Як і ўся Францыя, сябры прафсаюзу падзяліліся на прыхільнікаў незалежнага

Алжыру і крытыкаў. Правадыром правых быў Жан-Мары Ле Пэн, будучы заснавальнік Нацыянальнага фронту. У 1956 годзе ён і яго кампанія пакінулі прафсаюз і заснавалі Федэрацыю французскіх студэнтаў, якая падтрымала ўрад. Аднак выпрабаванне часам федэрацыя не вытрымала.

Менавіта студэнты справакавалі славутую Майскую рэвалюцыю 1986 года. Дарэчы, традыцыйна рэгулярна выходзіць на вуліцу ўзнікла толькі ў 1986 годзе, калі пры левым презідэнце Мітэране ўзіні права кабінет галістаў.

Той пратэст быў выкліканы замахам на аўтаномію ВНУ. Праз трэх тыдні пратэстаў студэнты перамаглі: міністр адукацыі сышоў у адстаўку разам са сваім

законапраектам. Аднак перамога была аплачана смерцю 16-гадовага хлопца, забітага паліцэйскімі. Менавіта пасля таго, як мільён чалавек маўкліва працьшоўся па Лацинскаму кварталу ў памяць пра забітага, міністр быў вымушаны напісаць рапорт з просьбай пра адстаўку.

У 1994 годзе прафсаюзы моладзі мабілізаваліся супраць праекта ўвесці так званы Кантракт прафесійнага ўключэння (CIP). Яго ідэя ў тым, што выпускнік ВНУ павінен быў атрымліваць меншы заробак, чым дарослы працоўны. У сакавіку, пасля серыі маніфестацый, прэм'ер-міністр адмовіўся ад гэтай ідэі.

1999-ы навучальны год пачаўся з таго, што міністр адукацыі Клод Алегрэ патрабаваў «зрабіць менш тлустым маманта, які называецца Міністэрства адукацыі». Гаворка была пра тое, каб скарыць фінансаванне настаўнікам. У адказ дзясяткі тысяч настаўнікаў абвясцілі пратэст. Іх падтрымалі студэнты. Закон прававаліўся.

Увесну 2005 года праект рэформы адукацыі Франсуа Фіёна, міністра адукацыі зноў вывеў студэнтаў на вуліцы. Гэта стала пралогам пратэстаў 2006 года супраць Закона аб кантракце першага наўмы. Яго ідэя была ў тым, каб маладыя спецыяліст меў меншыя сацыяльныя гарантіі і не меў права пераглядзець кантракт на працягуту двух гадоў.

Дэманстрацыі прымусілі ўрад зноў адступіць. Каб замяць спраўу, прэзідэнт Жак Шырак прыняў такую рэдакцыю закону, у якой пра контракт першага наўму няма ні слова.

У 2007 годзе ўпершыню ў гісторыі баставала палова з 35 універсітэтаў. Яны дабіваліся адмены новага закона аб універсітэтах. У 2008-м яны адправілі ў архівы яшчэ адзін законапраект — радыкальную рэформу ліцэяў.

З такім багажом студэнты і ўлада падышлі да каstryчніка 2010 года. Якой будзе вынік цяпешнай бітвы?

Эрык Вёрт, міністр працы, кажа, што будзе ісці са сваімі законамі пра пенсіі да самага канца. Яму супярэчыць левая газета «Liberation»: «Удзел моладзі з вулічных акцыяў паралельна з забастоўкамі ў вядучых сектарах можа змяніць сітуацыю».

Між тым, шмат хто байцца, што любыя сутычкі моладзі з паліцыяй могуць закончыцца трагедыяй 1986 года, калі хтосьці са студэнтаў будзе забіты. Улады намагаюцца перакласці ўсю маральную адказнасць за акцыі студэнтаў і іх наступствы на левых. У сваю чаргу, Сегален Руаяль, адзін з лідэраў сацыялістаў, заклікала студэнтаў «пратэставаць, аднак выклічна мірнымі сродкамі».

Наступная мабілізацыя UNEF прызначана на канец гэтага тыдня.

▼ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка яшчэ спраўбе абароніць національныя інтарэсы і супрацьстаяць імперскім замашкам Крамля, таму перыядычна вядзе «малочныя», «піўныя» і іншыя камерцыйныя войны з Москвой. А Назарбаев, наадварот, як мага гучней заяўляе пра неабходнасць будаваць эканамічны, палітычны, мытны, ваенны і іншыя саюзы з Расіяй.

«Белы парус» (Казахстан)

Ніякіх унутраных перашкод на пасадзе прэзідэнта Беларусі ў Аляксандра Лукашэнкі няма. Іншая справа, што з Москвой яму ўсё ж лічыцца даводзіцца. Зусім зразумела, што за кошт продажу абутику, мэблі і набору вытворчай тэхнікі эканоміку краіны не ўтрымаць. Патрэбныя іншыя гроши, і лепш за ўсё дармовыя, якія якраз і забяспечвае пастаўка

расійскага газу ў Беларусь і яго транзіт у Еўропу. Аляксандар Рыгоравіч пра гэта казаў, выгавораваў расійскому тандэму (Мядзведзеў—Пуцін) за разрыў саюзных дамоўленасцяў шляхам узняцца коштам на энергансістэмы. Толькі казка тут зусім простая: усякаму прадукту — яго рынкавы кошт.

«Хакасія» (Расія)

Якому варыянту аддадуць перавагу ўдзельнікі прэзідэнцкай гонкі — пакажа час, але ўжо ясна, што зарэгістраваныя кандыдаты не выпусцяць моманту выступіць па агульнанациональнім тэлебачанні, радыё і ў дзяржаўных газетах. Вось тут і патрэбна каардынацыя і размеркаванне роліў, каб, у першую чаргу, распавесці пра рэальнае становішча спраў у краіне, пра тое, што за чалавек кіруе краінай

ужо 16 гадоў і як ён гэта робіць. І толькі потым прадставіць уласную праграму. Гэта значыць, Лукашэнку трэба біць яго ж зброяй узору 1994 года, калі народ галасаваў, у першую чаргу, супраць камуністычнага рэжыму, які ўсім наядакучыў, а ўжо потым за нейкага кандыдата ў прэзідэнты.

«Голос Расіі» (Расія)

Фактычна ж беларускаму рэжыму прапанаваць своеасабліве пагадненненне. Афіцыйныя Мінск праводзіць выбары так, каб у Еўропы не было падстаў зноў іх не прызнаць. Еўрасаюза ж заплюшчвае вочы на хранічныя праблемы з базавымі дэмакратычнымі каштоўнасцямі ў Беларусі і канцэнтруеца на эканамічным баку дыялогу.

«Delfi» (Літва)

Самае галоўнае — гэта становішча матрыніяна, забеспечэнне таннымі прадуктамі, зарплатамі і г.д. Абязненні павялічыць зарплату да 500 долараў у эквіваленце, як яны кажуць, магчыма толькі на гэтым этапе. З наступнага года Беларусь пачне аддаваць міжнародныя пазыкі. Тады трэба ўключыць друкарскі станок, магчыма дэвальвація, магчымае чаргавое падзенне наміналу беларускага рубля і.д. Кошты пойдуть угарту пасля Новага года — гэта непазбежна. Вось да Новага года з 1 лістапада павялічівам зарплаты, пенсіі — электрарат задаволены, пойдзе з падышанымі зарплатамі і пенсіямі на выбары, падтрымае кіраўніка дзяржавы. А што будзе пасля Новага года, час пакажа. Я думаю, што разлік рабіўся першым чынам на гэты фактар.

«Эксперт» (Расія)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЯ НАВІНІ

ФРАНЦЫЯ. САРКАЗІ – МАРШАЛ ПЕТЭН СЁННЯ

Бэнджамін Лансар

Бэнджамін Лансар, кіраунік моладзевай арганізацыі «Саюз за народны рух» (UMP), лідэрам якой з'яўляецца прэзідэнт Нікаля Сарказі, быў вымушаны напісаць заяву пра сваю адстаўку. Прычынай стала неасцярожная заява ў блогу: абараняючы пенсійную рэформу, супраць якой выступае вядучы студэнцкі прафсаюз, Бэнджамін парайонаў цяперашняю сітуацыю з 1940-м годам, калі ў Францыі паўстаў прагітлерскі рэжым Віши. Калі верыць Лансару, Сарказі робіць сёння нешта падобнае, што стварыў у 1940-м маршал Петэн — выцягнуў краіну з крызіснай сітуацыі нягледзячы на тое, што маладыя французы патра-

бавалі працягу супраціву фашистам. Нататкі Бэнджаміна адразу заўважылі яго ідэйныя ворагі з лагеру маладых сацыялістаў і Зялёных. Яны абвінавацілі лідера маладых правых у тым, што ён спрабуе апраудаць Гітлера і акупацию. Давялося Лансару пісаць заяву пра выхад па асабістым жаданні.

На матэрыялах «Le Figaro» (Францыя)

МАЛДОВА. ПРЫДНЯСТРОЎЕ ПАДТРЫМАЕ СЕПАРАТЫСТАЎ

Абсолютна нечаканай была рэакцыя прыднястроўскай афіцыйнай прэсы на юбілей часовага далучэння Трансильваниі да Венгрыі ў верасні 1940 года. Нагадаем, што Венгрыя ў выніку першай сусветнай стратыла большую частку былога Венгерскага каралеўства, якое ўваходзіла ў дзяржаву Габсбургаў. Самай вялікай была страва багатай Трансильваниі, якая перайшла да Румыніі. З того часу Будапешт жыў (і нават цяпер часткова жыве) марамі пра вяртанне Трансильваниі. Асабліва моцныя былі такія мары пасля таго, як СССР улетку 1940-га далучыў Малдову. Венгрыя адразу запатрабавалі вярнуць ім Трансильванию, і Гітлер разам з Мусаліні, каб не абураць важнага саюзніка, даў згоду. Праз ціск Берліну і Рыму румыны вярнулі частку Трансильванскага ў склад Венгрыі. Праўда, у 1945 годзе статус-кво быў адноўлены. І вось цяпер з нагоды юбілея таго рашэння прыднястроўская прэса заклікае свой урад наладзіць контакты з Будапештам, каб разам распальваць сепаратысцкія настроі ў Трансильваниі для перашкоды Бухарэсту далучыць Малдову. Увогуле, ідэя прыднястроўскіх палітологаў цалкам укладаеца ў логіку палітыкі цяперашняга ўраду Венгрыі, які падтрымлівае венгерскую дыяспарту. Аднак наўрад ці венгры будуть сябраваць за спінай ЕС з такім супрэчлівым рэжымам, як Прыднястроўская Малдаўская Рэспубліка (ПМР).

На матэрыялах малдаўскай прэсы

РАСІЯ. НІХТО НЕ ХОЧА НА КАЙКАЗ

У расійскім інтэрнэце ідзе віртуальная вайна вакол акціў па зборы подпісаў за выхад Ставрапольскага краю са складу Паўночна-Каўказскай федэральнай акругі. Паўночна-Каўказская федэральная акруга (СКФО) сфармаваная ўказам прэзідэнта Мядзведзева ў студзені гэтага года. У склад акругі ўваішлі сем нацыянальных рэспублік Паўночнага Каўказа і Ставрапольскі край. Упершыню заклік быў апублікаваны 10 кастрычніка. За чатыры дні пад заяўв падпісаліся каля 10 тысяч расіян, у тым ліку з іншых рэгіёнаў краіны. Аўтары звароту пішуць пра пачуццё страху, якое адчуваюць зараз жыхары Ставраполя. Адзначаецца, што пагорышлася крымінальная сітуацыя і павялічыўся адток славянскага насельніцтва. Жыхары краю заклікаюць кірауніцтва Расіі вярнуць Ставрапольскі край у Паўднёвую федэральную акругу. Губернатар Ставрапольскага краю Валерый Гаёўскі называў ініцыятыву правакацыяй. Тым часам палітолагі кажуць, што заява жыхароў Ставраполя пра выхад з Паўночна-Каўказскай акругі ёсьць адной з самых значных падзеяў гэтай восені на расійскім Каўказе. «Палітычныя эксперыменты прывялі да ксенафобіі і паставілі краіну на мяжу велічэзных катастроф», — кажуць яны.

На матэрыялах расійскай прэсы

► ЦІКАВА

НАСТАЛЬГІЯ ПА КЕПЦЫ

Алег НОВІКАЎ

**Не паспелі «карупцыянеры»
Лужкова адправіць у адстаўку,
як у расійскім грамадстве
пачалася палеміка наконт
спадчыны былога мэра.
Параход, аднак цяпер шмат
хто ўжо сумуе па мужу Алены
Батурынай. Прапануем агляд
расійскіх інтэрнэт-форумаў на
этую тэму.**

Рост сімпатый да Лужкова шмат у чым звязаны з тым, што як асока ён больш цікавы і заўважны, чым новы мэр. Гэта цалкам лагічна, паколькі Лужкоў сам прабіўся ва ўладу праз сіта свабодных выбараў. Сабянін — прызначэнец, гайка сістэмы, ад яго патрабуюць бысь добрым функцыянерам, аднак не яркім палітыкам. Маскоўская публіка ад яго, здаецца, не ў захапленні.

Блогер Рэндолф Адзінае ў сваім ЖЖ: «Уесь тыдзень пустога і бясколернага Сабяніна агітпроп спрабаваў прадставіць эфектыўным менеджэрам. Новы мэр рабіў разумныя твар, але нічога канкрэтнага сказаць так і не здолеў. Ён за ўсё добрае і супраць усяго дронінага. Хто б сумніваўся. Але, на жаль, ніякай прапагандыстыкай фінансавішкі пад Сабяніна так і не здолелі прыдумаць. Канкрэтных ідэй тут нуль».

Набыла папулярнасць ідэя пра тое, што Лужковых было два. Лужкоў ранні і добры і Лужкоў позні і кепскі.

Так, Вячаслаў Глазычай, сябра Грамадскай палаты, высока ацэньвае першыя 3 гады знаходжання Лужкова ва ўладзе (1992–1995 гады). За гэты час Лужкоў, па словах эксперта, «прывёў горад у парадак у становішчы поўнага развалу канца 1980-х гадоў».

«Пачынаючы з сярэдзіны 1990-х гадоў тэхналогія кіравання буйным мегаполісам не адрознівалася ад кіравання асабістым мэйткам. Цік на сістэму мясцо-

неабходнасць паглядзець, ці ёсьць умовы, каб «парушыць» кукурузу і сою на поўнач — у Падмаскоўе і падобныя ім па кліматычных умовах рэгіёны. Але соя і кукуруза ў Падмаскоўе так і не выраслі».

Самай эфектыўнай зброяй крытыкаў Лужкова застаецца ягоная палітыка ў галіне архітэктуры і манументальнага мастацтва. Як вядома, Лужкоў за 18 гадоў перабудаваў Москву. Фішкамі лужкоўскага стылю сталі помнікі Цэрэллі, вежы на будынках, якія нагадвалі гіганцкія алоўкі, шкло і метал, якія сталі галоўнымі ўпрыгожваннямі фасадаў дамоў. Нарэшце, хаатычныя харктор забудовы. Лушковафобы робяць катэгарычнае рэзюме:

«Ігнараванне сапраўднасці — вось што характэрна для Масквы апошніх 20 гадоў, — кажа каардынатор руху «Архнадзор» пісьменнік Кастусь Міхайлава. — Для статлічных уладаў стала нормай знесці штосьці старадаўнія, замяніць копіяй і павесіць на яе мемарыяльную дошку. Прыйм Юры Міхайлавіч не саромеўся прапагандаваць ідэю, што копія можа быць не горшай за арыгінал. Але гэта супярэчыць сэнсу закона пра ахову помнікаў!»

У любым выпадку, у Лужкова патэнцыял вельмі добры. Цяпер усе кепске ў грамадстве ўспрымаецца праз праекцыю на часы Лужкова. Вось добры прыклад такой тэндэнцыі.

«З моманту адстаўкі Лужкова ў Москве з'явіліся, як апенкі на гнілым дрэве, ігральныя ўстаноўкі. Канешне, там не напісаны «ігральны клуб» ці «ігральныя аўтаматы», але сцены ўстаноў у зорках пазнае любы, нават хто ніколі не гуляў. Улічваючы дыяпазон гэтых установоў тэрытарыяльна (любая акруга ўключае цэнтральны — на Кітай Горадзе) можна зрабіць выснову, што дазвол атрыманы зверху, гэта значыць, ад мэрыі. Час узікнення гэтых установоў сведчыць пра наяўнасць сувязі са зменай мэра», — піша нехта tver13_ru.

Падводзячы першыя вынікі аналізу феномена настальгіі па Лужкову, можна прызнаць, што ён застаўся так ці інакш суб'ектам палітыкі. Намер Мядзведзева пазбавіўшыся да кагорты палітыкаў-аксакалаў кшталту Лужкова або Шайміева, не спрацаваў. У выпадку дэстабілізацыі сітуацыі, яны маюць шанец імкліва зноў стаць моцнымі палітычнымі гульцамі.

▶ З НАГОДЫ

ВЫБАРЫ ЎСІХ СВЯТЫХ

**Сёлета ва Україне свята
Хэлоўін прыйшлося на
мясцовыя выбары, якія, як
лічачь палітолагі, вызначылі
контуры палітычнага развіція
краіны на бліжэйшы час.
Пра сітуацыю пасля выбараў
журналісту «НЧ» Алегу
Новікаму распавядае кіеўскі
палітолаг Юры Дакукін.**

Пра агульныя вынікі галасавання

На жаль, на гэты момант дакладных дадзеных выбараў яшчэ няма. Але некаторыя асаблівія моманты ўжо відавочныя. Экзіт-полы даюць вялікі паказчык пратэстнага галасавання. Выбаршчыкі не толькі казалі прадстаўнікам сацыялагічных агенцтваў, што абраў пункт «Супраць усіх», адзначана шмат выпадкаў, калі на ўчастках дэмантратаўна рвалі бюлетэні, хоць за гэта прадугледжваеща адміністрацыя ўнае пакаранне. У Палтаўскай вобласці нейкі юнак адмыслову наванітаваў у ўрну для галасавання.

Другі момант — гэта падзенне яўкі з 60 працэнтаў на папярэдніх выбараў да 30–40 працэнтаў.

Галоўным чынам апятыяй ахоплены Усход, што моцна ўдарыла па Партыі рэгіёнаў. Затое гэта дазволіла зрабіць працы камуністам, чый электарат — пенсіянеры — традыцыйна ходзіць на выбары.

Пра фальсіфікацыі

Фальсіфікацыі былі на ўсіх выбараах. Заўсёды існавалі партыя ўлады і адміністрацыі рэсурс, аднак быў і працэнт людзей, якія галасавалі за ўладу. Для Украіны ціск на канкурэнтнага напярэдадні выбараў — таксама норма. Аднак падтасоўкі і пагрозы працёнкам — гэта не вырашальны фактар, як паказалі самі вынікі выбараў. У тым жа Крыму Партыя рэгіёнаў, нягледзячы на вельмі актыўны ціск на супернікаў, выступіла дастаткова кепска.

Пра вяртанне Сацпартыі

Апошні час за сацыялістамі замацаваўся імідж партыі трэцяга эшалону. Нечакана СПУ пачала набіраць папулярнасць. У «рэгі-

Для Партыі рэгіёнаў вельмі важна даціснуць Цімашэнка, каб не паўтарылася сітуацыя 2004 года, калі змена ўлады значыла пагрозу забароны партыі рэгіёнаў».

Пра аб'яднанне «Свабода»

За гады незалежнасці аб'ектыўна паўстаў правы электарат. Ён разгубіўся ў часы кіравання Юшчанкі і Цімашэнка. Партыя рэгіёнаў практычна, што група можа выкананіць карысную функцыю — разбурыць «аранжавы» партыйны фланг, і да таго Цягнібоку (старшыня «Свабоды») рэсурсы. Задачу ён выканаў. Па выніках гэтых выбараў у «Свабоды» з'явіліся фракцыі ў Жытомірскай і Кіеўскай абласцях, што амаль фантастычна. «Свабода», можна сказаць, напярэдадні праходжання ў парламент. Паколькі прыйшло шмат быльх «аранжавых», хутчэй за ўсё, Аб'яднанне трохі зменіць імідж, будзе рухацца ў бок умераных правых. Яно стане ўкраінскім варыянтам партыі Ле Пена.

Пра КПУ

КПУ святкуе перамогу. За кошт падзення яўкі прыхільнікаў Партыі рэгіёнаў яны апынуліся ў плюсе. Характэрная сітуацыя ў Луганску, дзе камуністы ніколі не набіralі больш 6–7 працэнтаў, хоць выбудоўвалі самыя вар'янці камбінацыі з бізнес-структурамі. А зараз яны вядуць барацьбу прынамсі за другое месца. Тоё ж самае адбываецца ў Севастопалі, дзе КПУ сконкунула з 9 да 19 працэнтаў. КПУ даказала, што мае стабільны электарат каля 9 працэнтаў. Зараз «рэгіоналам» давядзенца з імі лічыцца.

Пра Партыю рэгіёнаў

У цэлым Партыя рэгіёнаў палепшила сваё працэсцівства, але ў асобных выпадках (напрыклад, у Севастопалі) страціла галасы. Партыя паказала, што яна досыць цементаваная. Пры гэтым, аднак, Партыя рэгіёнаў не вырашыла галоўной проблемы — яна застаецца рэгіональнай партыяй, хоць хацела быць нацыянальнай.

Пра партыі мясцовых эліт

З-за расчаравання ў старых партыйных брэндах мясцовыя эліты ахвотна выкарыстоўвалі новыя. Для гэтага яны перакуплялі партыі, якія існавалі фармальна, на паперы, і бала-

развіваеца рэгіоналізацыя. Феномен, калі ў адной вобласці якая-небудзь партыя набірае завоблачную суму галасоў, а ў суседній мізер.

Пра новыя твары украінскай палітыкі

Цігіпка вельмі моцна праіграў. Калі б ён набраў 7 нуля такую суму, як цяпер (5–6 працэнтаў), — гэта быў прарыў. Але зараз — правал. Хутчэй за ўсё, зноў адыграла сваю ролю тое, што ён патрапіў ва ўладу, і нічога пасля гэтага не змянілася. Электарат патрабуе дынамікі.

А ў Яцэнюка — свята. Ягоны «Фронт перамен» набраў 7 працэнтаў. Вакол яго будуць групавацца ўмераныя правы, і ў яго добры шанец патрапіць у парламент.

Пра партыю «Бацькаўшчына»

У партыі «Бацькаўшчына» (старшыня Юлія Цімашэнка) Партыя рэгіёнаў бачыла сваё асноўнага ворага, і супраць яе быў першым чынам накіраваны адміністрацыйны рэсурс. Для Партыі рэгіёнаў вельмі важна даціснуць Цімашэнка, каб не паўтарылася сітуацыя 2004 года, калі змена ўлады значыла пагрозу забароны Партыі рэгіёнаў і праблемы для бізнесаў. Толькі Цімашэнка здолная на такі ход. У прынцыпе, «Бацькаўшчына» выстаяла, але 13 працэнтаў падтрымкі — гэта слабы вынік для Юліі. Спонсары хутчэй умацаваліся ў думцы, што праект Цімашэнка пакуль у стадыі заняпаду. І яшчэ адзін трывожны званок: у Чарнігаўскай вобласці (традыцыйная вотчына БЮТ), перамаглі «рэгіяналы».

Пра будучыню аранжавай апазіцыі

Выбары сталі пахавальным звонам па аранжавых. Клічко наогул адмовіўся ад іміджу палітыка з Майдану. Юшчанка сабраў каля двух працэнтаў. Партыі, якія ўваходзілі ў Саюз «Наша Украіна», і таго менш. Луцэнка наогул не ўздельнічай ў выбарах. Той факт, што «Бацькаўшчына» не змагла значна абысці Яцэнюка, азначае адсутнасць у правым лагеры прызнанага лідэра. На парламенцкія выбары партыі пойдуть пасабку. Будзе 2–3 цэнтры прыцягнення. Паколькі іх сілы прыкладна аднолькавыя, для «рэгіоналаў» гэтага не моцны супернік.

Пра перспективы

Пакуль у краіне назіраецца дэпалітызацыя, хоць чыннікі для пратэстнага рэсурсу ёсць. Цяпер варта чакаць перастановак ва ўрадзе — следства правалу Літвы на ўзьдыму камуністаў. Магчыма ўключчэнне ў кааліцыю Яцэнюка. Многае будзе залежаць ад рэакціі насыльніцтва на падышашненне коштава на камуніяльныя паслугі. Эформа вось-вось пачненца і напаўна будзе мець палітычныя наступствы, якія пакуль ціжка пралічыцца.

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

УЛАДЗІМІР КАЗЛОЎ

Казлоў — казахскі апазіцыйны палітык, які сенсацыйна абвясціў пра намер балатавацца на пасаду прэзідэнта краіны ў 2012 годзе. Не паспей Казлоў агучыць інфармацыю пра свой намер, як тут жа быў атакаваны мясцовымі нацыяналістамі. 27 кастрычніка група актыўістаў руху «Жэлкастан 86» (удзельнікі антысавецкіх студэнцікіх працэсіяў 1986 года) прыйшла на прэс-канферэнцыю Казлова і закідала яго і паплечнікаў пластикавымі бутэлькамі і яйкамі. Яны запатрываюцца на Казлова не выстаўляюць свою кандыдатуру на пасаду прэзідэнта Казахстана, паколькі ён «не з'яўляецца прадстаўніком казахскай нацыянальнасці». Зараз палітык спрачаецца наконт таго, хто стаяў за правакацыяй.

Справа ў тым, што нацыяналісты асуздзілі атаку на Казлова. Іх лідэр Мухтар Шаханаў кажа, што, «Жэлкастан 86» — гэта цацка спецслужбай. Па яго словам, калі Казлоў здасць іспыт на веданне казахскай мовы, перашкод на вылучэнне яго ў прэзідэнты няма. З іншага боку, адным з тых, хто атакаваў Казлова быў Талгат Рыскулбекаў — родны брат героя падзеі 1986-га Кайрата Рыскулбекава (студэнт Кайрата Рыскулбекаў загінуў у савецкай турме пры не высветленых да канца аbstавінах, ён павесіўся, калі даведаўся, што яго не апраўдалі, замяніўшы расстрэл дванаццацю гадамі турмы). Постаць Кайрата Рыскулбекава культиваває сярод нацыяналістаў.

ПЕТРА ПАЎ

Дэпутат бундэстагу ад партыі Левыя выступіла з ініцыятывай, якую супярэчыць фундаментальным прынцыпам Асноўнага закона ФРГ. Петра ў рамках каментару на апошнія канфлікты грамадства і дзяржавы (дэмантрацыі супраць АЭС і праекту рэканструкцыі вакзалу ў Штутгарце), заклікала вярнуться Канстытуцыю краіны пункт пра рэферэндум. На яе думку, плебісцыты вернуць народу права вырашанія лес краіны. Адмова ад прынцыпу наўпроставай дэмакратыі, па словах Паў, сведчыць пра то, што Германія належыць да катэгорыі краін Трэцяга свету. Проблема, аднак, у тым, што аўтары Канстытуцыі Германіі асобымі пунктам забаронілі правядзенне ўсёагульных апытаў на насельніцтва, памятаючы, што такая практика была вельмі папулярнай у Трэцім рэйху. У часы Гітлера ў Германіі мелі месца пяць рэферэндумаў. Цікавая рэакцыя грамадства на прапанову Петры. Большасць нямецкіх палітолагаў згодна з Паў наконт таго, што нямецкая палітычная культура з 1930-х гадоў змянілася, і нічога страшнага ў плебісцытах няма. Але пры гэтым яны супраць іх правядзення, паколькі аўтаматычна ставіцца пад пытанне іншы пункт цяперашнія Канстытуцыі. Стваральнікі ФРГ уяўляюць пяціпрацэнтны падтрымкі бар'ер у парламент для партыі. У выніку перагляду Асноўнага закона можа быць зменены і гэты раздзел. У такам выпадку ў Бундэстаг зможуць лёгка прыходзіць радыкальныя правы партыі, якія звычайна збіраюць 2–3 працэнты на выбараах.

ДЖОН КЕЙ

Прэм'ер-міністр Новай Зеландыі асабіста змагаўся з кіраўнікам кампаніі «Warner Brothers» за тое, каб здымкі фільму «Хобіт» (экранізацыя вядомага рамана Джона Толкіена) праходзілі ў Новай Зеландыі. Нагадаем, што менавіта тут былі знятые ўсе фільмы трэйлогі «Уладальнік кальца». Новы праект каштавае 1,5 мільярда долараў і мог бы зняць некалькі тысяч жыхароў краіны, што вельмі патрэбна ураду. Падчас здымкаў трэйлогі дзякуючы інвестыцыямі кінакампаніі кожны жыхар краіны атрымаў па 350 доллароў. Проблема, аднак, у тым, што кампанія патрабавала спецыяльныя праваў статус. Так, яна вызывалаца ад некаторых падаткаў, а новазеландцам, якія будуть занятыя на здымках, забаронені праводзіць страйкі. Такі пункт супярэчыць заканадаўству. Тому 28 кастрычніка Джон Кей быў вымушаны прымаць спецыяльную пастанову ўраду пра дзейнасць кампаніі «Warner Brothers» у краіне. Гэта прывяло да пратэсту пяці палітычных партый. Яе лідэр заявіў, што Галівуд стварае прававы прэцэдэнт для разбурэння сацыяльнай сістэмы і прафсаюзнага руху. Даставаліся і «Хобіту». Левыя кажуць, што ў выніку экранізацыі хобі стане сівалам нацыі.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЙ

► СПАДЧЫНА

БЕЛАРУСКАМУ ФАЎСТУ 305 ГАДОЙ...

Аляксей ХАДЫКА

Стараўняе паданне пра чалавека, які прадаў душу д'яблу, нарадзілася яшчэ ў раннегрэсціянскія часы ў «навагрэчанскаі» літаратуры ў выглядзе «Аповесці пра Еладзія». Але ў єўрапейскай традыцыі ўчалавечылася праз вобраз вандроўнага нямецкага алхіміка Іагана Фаўста, ураджэнца Кнітлінгена, які жыў прыкладна ў 1480–1540 гадах. А ці ёсьць водгукі фаўстаўскай гісторыі ў беларускай мінуўшчыне? Можа, невыпадкова Гётэ цаніў менавіта першую, беларускую оперную пастаноўку свайго неўміручага твора?

Пralog

Марцін Мікалай Радзівіл нарадзіўся 11 лістапада 1705 года ў Цімкавічах, у сям'і наваградскага ваяводы Яна Мікалая і Дароты Генрыйкі з Пшэбендоўскіх.

Цяжка сказаць, калі Марцін Мікалай даведаўся пра чарнаніжника Фаўста. Магчыма, калі выправіўся ў Еўропу па навуку пасля вучобы ў Нясвіжы і Вільні калі 1720 года. Азнаёміўся з фізікай, хіміяй, прыродазнаўчымі дысцыплінамі, зацікавіўся алхіміяй. Навучыўся граць на шэрагу музычных інструментоў. А можа, ён убачыў захаваны і да сёня жывапісны партрэт Іагана Фаўста ў Дрэздэне, куды выбраўся разам з Тэадорам Любамірскім у 1743 годзе да саксонскага двара ў справе падрыхтоўкі чарговага сойму Рэчы Паспалітай.

Прыватнае жыццё

Паміж гэтымі падзеямі здрылася яшчэ шмат чаго. Цёплы прыём на каралеўскім двары Аўгуста II у Варшаве і наданне каралём юнаку тытула літоўскага краічага. Пазней — даўжайшы побыт пры двары і шлюб у 1728 годзе з Антанінай Белхатцкай, унучкай Вацлава Патоцкага гербу «Шранява», аўтара вядомага твору «Хоцімская вайна».

Кар'ера Радзівіла далей мела больш прыватныя характеристы: нарадзіліся дачка і сын. Па смерці бацькі наш герой пераважна жыў у ВКЛ, заняўшы клецкую ардынацыю Радзівілаў. Класічны палац у Радзівіліментах, зусім нядаўна знішчаны праз нацыянальную беларускую нядайнасць, зрабіўся хатнім гніздом для сына Марціна, Юзафа Мікалая (1736–1813), у той час як бацька асеў у стара-свецкім Чарнаўчыцкім палацы.

Адзіным яскравым эпізодам грамадска-палітычнай актыўнасці князя было яго абранне ў Трыбунал ад слуцкага павета ў 1737 годзе, дзе Марціну Мікалаю давялося маршалкаўцаць. У тым самым годзе ён ажаніўся ў другі раз, паколькі годам раней у Кракаве, праз тыдзень па нараджэнні хлопчы, яго першая жонка памер-

Марцін Мікалай Радзівіл (1705–1782) на гравюры Марціна Францішка Вобе, перад 1758 г.

Фрагмент праекта палаца ў Чарнаўчыцах, XVII ст.

Доктар Іаган Фаўст (1480–1540), нямецкі партрэт сярэдзіны XVII ст.

Геранім Фларыян Радзівіл (1715–1760) на партрэце Якуба Весселя, каля 1746

ла. Другой абранніцай, што народзіць яму чатырох сыноў і праўнукі з ім доўгае жыццё аж да 1812 года, стала дачка белльскага падчашага Яна Трэмбіцкага Марта.

Дарэчы, сям'я ўспрыняла гэты шлюб як мезальянс, але ўзыходзінула з палёгкай. У князя перад тым надарыўся раман з дваровай дзеўкай, ад якога «здарыліся» дзеткі, так што Марцін Мікалай, як чалавек сумленны, збіраўся з ёй ажаніцца і нават прасіў на тое дазвол у віленскага біскупа.

Загадковыя перамены

Надышлі 1840-я гады, самы загадковы перыяд гісторыі краічага. Па ВКЛ папаўзлі чуткі, што заможны пан не проста захапіўся фізічнымі і хімічнымі эксперыментамі. Апантаны зоркай алхіміі, ён спрабаваў здабыць філософскі камень. І нават больш за тое: заглыблены ў роздумы і пошуки, ён з хрысціянства наўвінчыўся на старажытнасці «метапсіхоз» — увераваў у перасяленне душаў і шматстадыйнасць жыцця ў ўласцівіні. Нарэшце, ахоплены надчалавечым гонарам, ён вырашыў абраць сабе новую рэлігію са шматлікіх існых. Выбар паў на іудаізм.

Вынікам зрабілася выгнанне з двара хрысціян. Князь абкружыў сябе габрэямі на чале з некім Шыманам, вучыў асновы ролігі і ідыш. Лад жыцця князь вёў кашэрны, шанаваў шабаты, на якіх частуючы свой новы двор шчупакамі з локшынай і кугелем (бульбай з курачнай на габрэйскі густ), сядзеў у лапардаку з ордэнам св. Губерта на шыі.

Здабыванне філософскага каменю патрабавала кансультанцый

калег. Аднойчы, запрасіўшы да сябе доктара Брэскага з Любліна на тыдзень, князь затрымаў яго гвалтам на паўгодна. Небараука выратаваў візіт мемуарыста шляхціца Матушэвіча. Але Мікалай Марцін выслаў за доктарам пагоню ў 100 вершнікаў, якія нагналі яго ў Берасці і прымусілі хавацца ў езуіцкім калегіуме. З-пад аблогі люблінскі вучоны збеглі з жыцця.

Дзівавіты князя не аблежаўся навукай і выбарам веры.

Незадаволены гаспадаром рабіліся предметам яго шалённых нападаў, зброяй якіх быў адзін з княжацкіх дворных «кліентоў» шляхціц Грабоўскі. Той ладзіў падпаль майна непрыяцеляў, рабадуніцтвы на дарогах, нават забойствы. У карчме быў зарэзаны брэсцкі падсудак Збароўскі, забіты шляхціц Кукоўскі з жонкай. Нарэшце, у 1748 годзе сам князь загадаў арштаваць свайго кляецкага плябана Сузіна і па абінавачанні ў распусце даставіў скутага на суд віленскага біскупа Зянковіча. У апошняга хапіла разважлівасці адразу вызваліць палоннага.

Пад прысудам грамадства

У шляхты скончылася трыванне. Грабоўскага, ужо завочна асуджанага на «кару горлам», скапілі, калі ён спрабаваў пагражаць брэсцкому гараднічаму, і пакаралі смерцю ў Пётркаве. А пратэстата шляхты на князя з брэсцкага сойміка павезлі каралю Аўгусту III брат кляецкага плябана аршанскі падстолі Сузін і земскі пісар Бухавецкі. Казалі, каралева

Марыя Юзэфа, пачуўшы пра справу, абяцала пакрыўджаным сваю пратэктцыю. Запахла скандалам. І хця краіна жыла (паводле Энгельса), шляхецкім беспарадкам, намеціўся трывумф права.

Сітуацыю абцяжарвала яшчэ адно дзвіацтва Марціна Мікалая. Замкнуўшы пад замок сваю жонку з дзецьмі, у апошнія не-калькі гадоў ён абкружыў сябе сапраўдным гарэмам. Наложніц кралі, куплялі ў бедных мацирок, некаторых паставялілі інфармаваныя дабразычліўцы. Успыла скандалная гісторыя давыд-гарадоцкага плябана, які за 200 дукатаў накіраваў мясцовую прыгажуню Марціну Мікалаю. Гарэм жыў нябедна: жанчыны насліті шыкоўныя сукенкі, атрымлівалі ад князя клейноты з каштоўнымі камнямі.

Адным словам, у высакароднай сям'і запахла скандалам. Зводная щётка Марціна Мікалая, знакамітая заснавальніца шматлікіх радзівілаўскіх мануфактур (дарэчы, і фарфорняу, а фарфор, як вядома, таксама вынаходніцтва аднаго єўрапейскага алхіміка), Ганна з Сангушкай, пісала свайму сыну Гераніму Фларыяну: «Досьць пан Бог укараў наш дом непапрайнай плямай, крайчым Радзівілам, які цалкам Бога пакінуўшы і забыўшыся на Яго, з курвамі жывучы, жонку сваю адрынуў, адно стаўши наスマш-каю перад цэлым светам Рэчы Паспалітай» (ліст з Белай, пісаны 5 мая 1735 года).

Зняволенне

Каб замаць справу, аматар муз вялікі гетман Міхал Казімір «Рыбанька», вядомы сваёй жорсткасцю, кадэцкім карпусамі ў Белай і тэатрам у Слуцку, харунжы Геранім Фларыян (антыгерой «Маці ўрагану» У. Караткевіча, ад якога ў рэальнym жыцці збеглі 3 жонкі) і наваградскі ваявода з «дзяцлаўскай лініі» Юры Радзівіл звярнуліся да караля аддаць ім Марціна Мікалая «пад куратарства». І свайго дабіліся.

Дзяля заключчыні вар'ята пад варту Гераніму Фларыяну давялося штурмаваць Чарнаўчыцы з 200 вершнікамі. Габрэй разагналі, прастытуя та, адправілі па хатах. Распараўніці, дабротамі перайшло Гераніму Фларыяну (да смерці яго ў 1760 годзе), затым «Рыбаньку», а затым сынам зняволенага. Жонцы і сынам прызначылі не-вялікую рэнту. А турмой Марціну Мікалаю зрабіўся спачатку Бельскі, а затым Слуцкі замак.

Нявольнік не адышоў ад іудаізму, а над сваімі наглядчыкамі, здаецца, здзекаваўся. У час рэдкага адведвання Геранімам Фларыянам былы прыхільнік «метапсіхозу» паведаміў, што ў папярэднім жыцці, паколькі мае доўгі нос, быў птушкай, куліком, а ў наступным будзе сланом. На пытанне пра свой будучы лёс Гераніму Фларыяну паабяцяў пераўтварэнне ў кабана — «на міласць здзейсненага ім срамна-га бруду»...

Толькі «Рыбанька» пасля 1760 года трохі палепшыў харчаванне і ўмовы ўтримання вязня, якому дазволілі прагулкі па валах

Слуцкага замка пад вартай. На дзіве, жонка не забылася на мужа і хадайнічала пра яго вызваленне перад «Рыбанькам», а сам Мікалай Марцін звяртаўся ў гэтым справе да Станіслава Аўгуста ў 1765 годзе. Дарэмна.

Ішоў час, у 1752 годзе вязень адмовіўся ад тытула краічага. У tym жа годзе слуцкі дакументы паведамляюць пра ўздел аднаго з яго сыноў у палацавым спектаклі, у якім ён на нямецкай мове выступаў у ролі «гішпанскага князя».

Эпілог

Што зрабілася прычынай відавочнага вар'ята Мікалая Марціна, сказаць цяжка. Краіна шляхецкай вольнасці імкліва касцілася да заняпаду. Першы падзел Рэчы Паспалітай наш герой перажыў на 10 гадоў і памёр 18 сакавіка 1782 года ў Слуцку.

Занядбаны аднапавярховы чарнаўчыцкі палац у 1819 годзе наведваў Юльян Урсын Нямцэвіч, адзначыўшы вялікі памер пакояў, куды магла «заехаць шасцікіна карэта», а таксама дасканалы парк за палацам і звярынец. Пры маентку захоўвалася вялікая калекцыя старасвецкіх вазоў «часоў да Патопу».

З пяці сыноў і адной дачкай ад двух шлюбоў Марціна Мікалая толькі адзін, наймалодшы Якуб (1748–1808) цярпеў на псіхічнае расстройства. Старэйшы, Міхал Юзаф (1736–1813), быў навагрудскім ваяводам, старэйшы ад другога шлюбу Антоні (1741–1778) — святаром і віленскім канонікам.

А ўнук Марціна ад трэцяя сына Міхала Гераніма (1744–1831), віленскага ваяводы, Антоні Генрык (1775–1833), намеснік Вялікага княства Познанскага і нясвіжскі ардынат, увасобіў у культурнае жыццё фаўстаўскія матывы лёсу свайго дзеда. Менавіта ён праславіўся як музика і кампазітар, сябра Гётэ, які стварыў першую і адзінную прызнаную нямецкім пээтам вартаснай опернай версію «Фаўста».

У Чарнаўчыцах у царкве захоўваўся выдатны, датаваны 1729 годам, уніяцкі абрэз «Цуд св. Георгія аг змеі», які відавочна ўзнік у часы, калі малады Марцін Мікалай знаходзіўся яшчэ ў добрым розуме. Магчыма, князь бачыў гэты твор, уключаны ў 6-томнае акадэмічнае выданне «Гісторыі беларускага мастацтва».

Доктар Фаўст, паводле падання, загадкава загінуў ноччу ў гасцінічным двары ў Вюртэмберзе ў 1540 годзе. Людзі чулі тупат ног, гукі мэблі, якія валіліся ў пакоі, а на раніцу знайшлі знявічанае цела Фаўста. Кажуць, Міфістофель, які заключыў з Фаўстам пагадненне на 24 гады, забраў яго душу.

А беларускі абрэз, які бачыў Марцін Мікалай Радзівіл, згарэў на мяжы XX і XXI стагоддзяў. Як многае ў гэтым краіне, пайшоў з дымам. Так і ўжо лялечкі гэты артыкул сцэнарнай заяўкай на нацыянальны «фаўст-хорар». Фільм павінен пачынацца з раптоўнага і загадкавага візуту слана на прэм'еру «Фаўста» Антоні Радзівіла.

▶ З НАГОДЫ

СТВАРАЛЬНІКІ АНІМАЦЫЙНАГА СУСВЕТУ

Алесь ЛАПО

28 кастрычніка 1892 года парыжскую публіку зачаровала жывая малюнкі Эміля Рэйно, і сёння гэта дата — Сусветны дзень анімацыі. Аднак мала хто ўзгадвае, што праз два дзесяцігоддзі мастак-вынаходнік свой праекцыйны аппарат і плёнку выкінуў у Сену. А што з беларускай анімацыяй?

Ад кастрычніка да аўтарскай анімацыі

Адлік свайго існавання беларуская анімацыя распачала з другой паловы 1920-х гадоў, калі на экраны выйшаў мультфільм «Кастрычнік і буржуазны свет». Стваральнікі мультыплікацыйнага першынца выканалі яго ў выяўленчых традыцыйных плакатаў і палітычных карыкатурах. Стужка была прысвечана дзесяцігоддзю паслярэвалюцыйнага развіцця савецкай дзяржавы. Адпавядай патрабаванням пропаганды не складаны сюжэт эксперыментальнага фільма: манументальная постаці селяніна і рабочага, спачутшыся за рукі, раструшчваючы шматгаловую змяю, што пагражае неяспець маладой дзяржавы.

У наступныя пяцьдзесят гадоў анімацыйных фільмаў на беларускай кінастудыі не рабілі, і толькі ў 1973-м на «Беларусьфільме» ўтвараеца мультыплікацыйная студыя. У гэты час

з'яўляеца разуменне того, што асноўнай мэтай анімацыі ёсьць не пропаганда савецкіх дасягненняў, а выхаванне дзяцей і юнакоў. Вось толькі поспехаў у жанры масавага дзіцячага кіно айчынныя аніматары не дасягнулі.

Выратавала элітарная мультыплікацыя: з другой паловы 1980-х на кінастудыі з'яўляліся творы з адметным аўтарскім почыркам — «Каптрычыя» І. Волчака, «Лафертаўская макаўніца» А. Пяткевіч. Фільмы менавіта такога кітлалту прыніясць сусветную фестывальную вядомасць студыі анімацыйных фільмаў «Беларусьфільма». Вось толькі беларускі глядач увесь гэты час заставаўся з носам: такай анімацыі закрыты шлях у тэлефір, не кажучы ўжо пра кінатэатры.

Настанік аніматараў

Сённяшні калектыв аніматараў уважліва ставіцца да вытворчасці аўтарскага і масавага дзіцячага мультыплікацыйнага кіно, імкнеша да спалучэння абодвух характарыстык. Прыхільнікам апошняга падыходу з'яўляеца творы натхняльнікі і настанік большасці рэжысёраў і мастакоў студыі Ігар Волчак. Ён быў кампазітарам першага беларускага пасляваенінага анімацыйнага фільма «Хлопчык і птушка», і справа настолькі яго захапіла, што ён прысвяціў ёй жыццё.

З юнацкай апантанасцю мэтр беларускай анімацыі курыруе адразу тры праекты: шматсерыйныя фільмы «Несцерка» і «Аповесць мінульых гадоў» і стужку пра кампазітара Сяргея

Несцерка

Пракоф'ева з беларуска-расійскага мультыплікацыйнага цыклу «Казкі старога піяніна».

Пра апошні праект казаць яшчэ рана: ён знаходзіцца ў вытворчасці, а вось серыі першых двух ужо паспелі здабыць і фестывальнае, і глядацкае прызнанне. Фільм «Несцерка» — гэта спроба з персанажа беларускага фальклору, які актыўна выкарыстоўваецца ў літаратуры і тэатры, стварыць нацыянальнага анімацыйнага героя, накшталт Чабурашкі ці Miki Маўса. Кемліўка Несцерка, які пры даламозе верных сяброў Ката і Сабакі з гумарам вырашае праблемы, што ўзікаюць перад ім, будзе даспадобы шырокай дзіцячай аўдыторыі.

Праект «Аповесць мінульых гадоў» яшчэ больш значны, таму ў ім задзейнічаны ўвесь студыіны склад аніматараў. У фільме ў цікавай і дасціпнай форме

распавядзеца гісторыя паходжання гербаў беларускіх гарадоў. Ілюстратарамі кожнага сюжэта з'яўляюцца розныя аўтары, таму анімацыя атрымалася стылістычна рознабаковая, што падкрэслівае разнароднасць таленту беларускіх майстроў. Невыпадкова менавіта гэты фільм быў прызнаны лепшым айчынным творам анімацыі на Брэсцкім фестывалі фільмаў-2010 і шчодра адзначаны на міжнародных фэстах.

Абвода шматсерыйныя праекта беларускамоўныя, і іх плануеща працоўжыць да поўнаметражнага фармату, што адкрые фільмам большыя мажлівасці ў ратациі на тэлеканалах і ў кінатэатрах.

Волчак прыгожа падкрэслівае, што, хоць тутэйшыя каранёў і не мае, аднак пра стан нацыянальнай культуры непакоіцца: «Я быў прывіты да Беларускага дрэва ў 1953 годзе, з тых часоў даў новыя

парасткі і нават плады. Любая ж кронка, лістота, каб не ссохнуць, павінна памятаць пра свае карані, сваё паходжанне».

Парасткі мультыплікацыі

Сярод прыхільнікаў роднай мовы і фальклору на студыі вылучаеца Міхаіл Тумелія. Яго апошняя фільмы стылізаваны пад тэхніку беларускай выцінанкі, агучаны кампазіцыямі этна-трыа «Троіца» і аднаўляючы фальклорны свет беларускіх прымавак. Дасціпны беларускі выказванні кшталту «Чорт чорта пазнаў да піва пазваў», ці «Бог не цяля — бачыць круцяля», дзякуючы фантазіі М. Тумеліі знайшлі сваё адлюстраванне ў сюжэтах анімацыйнага фільма з працягам «Беларускі прымаўкі».

Дынамічная анімацыя «Выцінанка-выразанка» прысвячана Вячаславу Дубінку, адраджэнцу на беларускай зямлі майстэрства мастакага выразання з паперы. Вось толькі ўспрымаеца мультыплікацыя як некралог — знаны майстрап не так даўно адышоў у лепшы свет.

Шматсерыйны праект аніматара Аляксандра Ленкіна «Прыгоды рэактыўнага паразы» будзе даспадобы дашкалятам і малодшым школьнікам, а лірычная драма «Птаха» прывабіць старэйшае пакаленне. Простая гісторыя пра старэнькага вяскоўца, які толькі напрыканцы жыцця зразумеў, што такое любоў, кранае ледзьве не да слёз.

З прызнаных майстроў на студыі анімацыйнага кіно працуе Ірына Кадзюкова, Алена і Уладзімір Пяткевічы, расце падмацаванне з маладога пакалення — Наталля Хаткевіч і Марына Карпава. З верай у будучае глядзіць і І. Волчак: «Анімацыя не павінна разглядацца як спраўа камерцыйная, яна вышэй за таварна-грашовыя адносіны, вышэй касавага кіно, бо працуе на будучыню — на новыя пакаленні, і таму павінна несці за сабой дабрыню і гуманізм».

▶ ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

СПАДЧЫНА ЎСЁЙ ЕЎРОПЫ

Анатоль МЯЛЬГУЙ

Новую кнігу Змітра Сасноўскага «Гісторыя беларускай музычнай культуры ад старажытнасці да канца XVIII ст.» можна з упэўненасцю назваць сайд-проектам вядомага музыканта і кірауніка гурта «Стары Ольса».

Гэтае выданне з'яўлілася не ў апошнюю чаргу таму, што Зміцер, як прафесійны гісторык і даследчык старажытных інструментаў, вывучаў вялікую колькасць гісторычнага матэрыялу, які быў прысвечаны самым старажытным старонкам айчыннай музычнай культуры для выкарыстання іх у музычнай практицы свайго гурта. У выніку цікавага і арыгінальнага матэрыялу назбралася столькі, што ідэя стварыць першы падручнік па музычнай культуре набыла реальныя формы. Кніга стала своеасаблівай музычнай энцы-

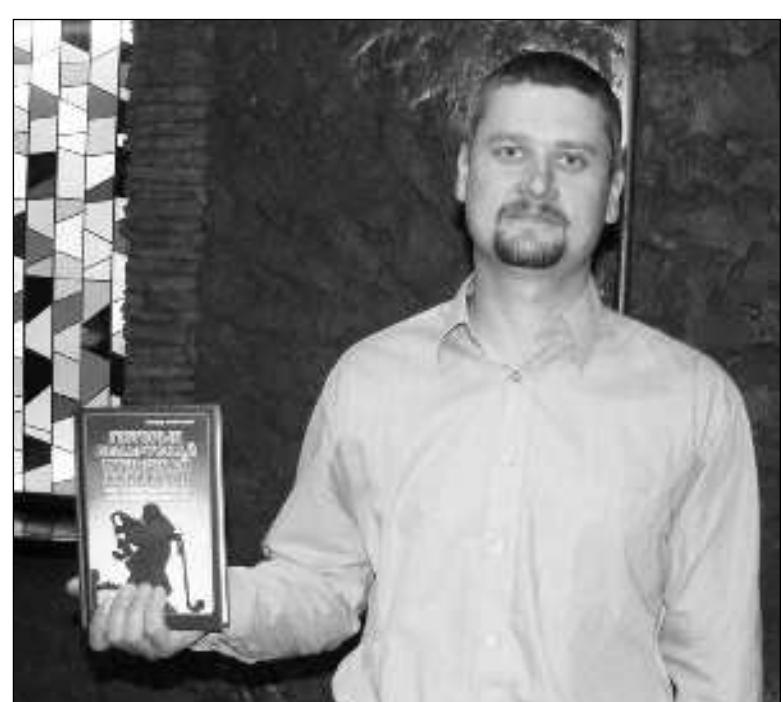
клапедыяй з вялікай колькасцю нідзе не апублікованых звестак і ўнікальнага іканаграфічнага матэрыялу.

Кніга Змітра Сасноўскага з'яўлілася на свет у выдавецтве «Харвест» у папулярнай серыі «Неізвестная история», якую заснаваў вядомы беларускі пісьменнік і выдавец Анатоль Тарас. Як адзначыў спадар Тарас на прэс-канферэнцыі, гэта першое выданне яго серыі па-беларуску.

Зміцер Сасноўскі прызнаўся,

што з хваляваннем чакае водгукай на сваю кнігу ад прафесійналаў-музыказнаўцаў. Асабліва што тычыцца храналогіі гісторыі беларускай музыкі. У кнізе пранавана аўтарская канцепцыя гэтай храналогіі, якая шмат у чым адпавядае храналогіі старажытнасці нашай краіны. І тым не менш, кніга і яе гісторычна канцепцыя адкрытыя для аблеркавання і запікаўленай крытыкі.

«Гісторыя беларускай музычнай культуры ад старажытнасці да канца XVIII ст.» — гэта і своеасаблівы даведнік. У ім змешчаны

шмат дадатковых матэрыялаў. Напрыклад, беларускі тэкст гімна «Багародзіца», а таксама вясімімоўны даведнік называў музычных інструментаў з іх малонкамі. У кнізе змешчаны пераклад унікальнага музыказнаўчага эса аўстрыйскага дырыжора і даследчыка старадаўнай музыкі Нікалаўса Арнанкурта «Музыка як мова гукаў», якую ўпершыню па-беларуску пераклаў Зміцер. Гэты твор — сапраўдны праваднік у свет старажытнасці, дапаможнік выканаццям музыкі мінульых стагоддзяў.

Пра энцыклапедычнасць новай працы З. Сасноўскага можна меркаваць і па тым, з якой пашанай і піётэтам аўтар ставіцца да цудам дайшоўших да нас беларускіх нотных зборнікаў: «Полацкага сшытка», «Курантаў», «Нясвіжскага канцыялу», узору народнай і прафесійнай музычнай творчасці кампазітара Яна Даўыда Голанда, Вацлава з Шамотул, Міхала Казіміра Агінскага і іншых творцаў. Але ў кнізе адчуваюцца і прыхільнінасці аўтары. І гэта, зразумела, уні-

кальны інструмент, на якім Зміцер Сасноўскі грае ў гурце «Стары Ольса» — беларуская дуда. Менавіта гэтаму інструменту ў кнізе адведзены цэлы раздзел, які аўтарам названы «Іканаграфія беларускіх дудаў XIX-XX стст.», шмат візуальных матэрыялаў для якога Зміцер знайшоў падчас працы ў Дзяржаўным архіве фота і кінадокументаў у Дзяржынску.

Акрамя цэлага комплексу сенсацыйных звестак па гісторыі беларускай музычнай культуры, кніга Змітра Сасноўскага — яшчэ і захапляльнае чытво, накшталт раманаў Уладзіміра Караткевіча: тут ёсьць і гісторычныя загадкі, археографічныя даследаванні і высыновы на іх падставе, а таксама відавочныя доказы таго, наколькі багатай была музычная культура беларускіх зямель — неад'емнай часткі Еўропы.

▼ ВЫСТАВЫ

ПАВОДЛЕ ЧАСУ

Ёсьць рэдкія выпадкі, калі асоба, якая займае высокую адміністрацыйную пасаду ў творчым саюзе, тым не менш захоўвае цалкам свежае мастацкае бачанне свету і майстэрскі творчы ўзорэвень. Да іх ліку можна аднесці аднаго з кіраунікоў Саюза мастакоў Беларусі Сяргея Цімохава.

Яго выстава «Паводле часу» адчынілася 27 кастрычніка ў вялікай зале Музея сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Незалежнасці, 47).

Час — як не дзіўна для статычнага віду мастацтваў, якім з'яўляецца жывапіс і графіка, — асноўны стрыжань экспазіцыі. Эта час чалавечы, касмічны, гістарычны і міфалагічны. Тэмы для натхнення Цімохава знаходзіць у даўніх часах нацыянальнага паганства.

Сярод экспанаваных работ 1990—2000-х гадоў багата асобных і серыйных прац, прысвечаных загадкамі стодам і абрэгам, дрэвам-бóstvам, рытуальным яйкам і да таго падобным прадметам. Яны закручаны ў кола зварот міфалагічнага часу трyma работамі, якія адбіваюць цыкл гадавога сонцавароту: «Гуканне вясны», «Купалье», «Каляды». Праўда, чамусці нестае чацвёртай крапкі — вesonьскага раўнадзенства, набліжанага да Дзядоў. Затое ёсьць выхад у час гістарычны: цалкам удалая з пункту цяжкасці для вырашэння, актуальная тэма — «Грунвальд» (tryspіх 2010 г.).

Ад часу міфалагічнага і гістарычнага мастак з бездакорнай логікай экспазіцыі мастак пераходзіць да часу чалавечага ў графічных нізках «Постаці». Тэма ню вырашана з найвышэйшай дакладнасцю пачуццёвай і скупай лініі, якая паспрачаецца з вытанчанасцю графікі Пікассо. Такім чынам, можна канстатаваць вельмі спелы майстроўскі ўзорэвень як у валоданні прыёмамі малявання, так і ў тонкім адчуванні гармоніі колеру ў жывапісных творах.

Экспазіцыя, якая адчынена па 23 лістапада, не падмане спадзявання наведальнікаў. Часам, ствараючы ажыятак вакол «нашых эмігрантаў», публіка валам валіць на вернісажы твораў Ігара Цішына ці Барыса Заборава. Тым не менш наша мастацкая школа не выпадкова нарадзіла гэтыя персаналіі, бо яна багатая на іншыя імёны роўнавысокага ўзору, да якіх бяспрэчна належыць імя Сяргея Цімохава.

Сяргей Цімохав перад сваім tryпічкам «Грунвальд» (2010)

Сяргей ЦІМОХАЎ нарадзіўся ў 1960 годзе ў вёсцы Кротаў Гомельскай вобласці. У 1979 годзе скончыў Мінскую мастацкую вучэльню, у 1984-м — Беларускую Акадэмію Мастацтва (кафедру манументальнага мастацтва). З 1986 па 1998 гады жыў у Полацку, затым пераехаў у Мінск. Сябра Беларускага саюза мастакоў з 1989 года. Працуе ў жанры станковага жывапісу і графікі, манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

АСПЕКТЫ ЖЫЦЦЯ

Адкрыццё выставы «Аспекты жыцця: рэльеф і скульптура з воўны» ў Музеі сучаснага мастацтва ў Мінску 2 лістапада адбывалася весела і тлумица.

Матывы і вобразы касмічных сіл і спрадвечных вікінгаўскіх образаў шведскай мастакі па тэксцілі Гуніллы Пэтай Шоберг на гэты экспазіцыі, арганізаванай пры дапамозе Шведскай амбасады, адразу прывабілі багата гледачоў.

Ітак адбылося, што намеснік міністра культуры Тадэвуш Стружэцкі і заслужаны мастак Васіль Шаранговіч пад ухвалынай рэплікі

публікі заспрачаліся. Першы сцвярджаў, што ягоны дзед, таксама захоплены апрацоўкай воўны, быў лепшым шапавалам і майстрам па валёнках на Пастаўшчыне і Мядзельшчыне. Шаранговіч запярэчыў: маўляў, гэта ягоны дзед-каваль трyma першынства ў ваколіцах Мядзела і па вырабу валёнак. Але, зазначыў ён, тое, што прадстаўлена на выставе, — гэта высокое і мадэрнае мастацтва, без якога, у адрозненне ад традыцыйнага абутку, немагчымае паўнацэннае эстэтычнае жыццё сучаснага чалавека.

Выставка сапраўды ўражвае багаццем тэм: ад скульптурных кампазіцый да ваўняных палотнаў і настолькі тонкіх паверхняў з графічнымі матывамі, што яны нагадваюць пергамент. Асабліва ўлічаючы ўдалую густую падсветку экспанатаў. Невыпадковая намеснік старшыні Саюза мастакоў Беларусі Сяргей Цімохав адзначыў не толькі гарманічную блізкасць твораў Гунілы Пэтай Шоберг да яго ўласных «язычніцкіх» тэм у карцінах, што адначасова паказаны на яго выставе ў дольных залах музея. Ён таксама выказаў меркаванне, што эстэтычны і стылёвый пошуки шведскіх акажуцца плённымі для фармулявання новых ідей творцамі, што працаюць у розных відах і жанрах мастацтва.

Публіку — як заўсёды, на дасканалай беларускай мове — вітаў амбасадар Швеціі Стэфан Эрыксан, выказаўшы падзяку сям'і Шаранговіч — былому дырэктару Васілю, пры якім пачыналася супрацца са шведскімі праектамі ў мінскіх музеях і ўласна адбылося знаёмства з Гунілай Пэтай Шоберг. А таксама — яго дачэ На-таллі, сённяшнія дырэктарцы. Шведская майстрыха была настолькі задаволеная якасцю экспанавання, што жартам паабяцала ўсе свае новыя выставы рабіць менавіта ў Беларусі.

«Аспекты жыцця» ў шведской версіі можна агледзець па 14 лістапада. 6 лістапада Гуніла Пэтай Шоберг прачытае лекцыю ў памяшканні галерэі «Акадэмія» Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (Сурганава, 14) з 10.00 да 14.00. Уваход вольны.

Аляксей Хадыка

бібліятэка ў тваёй хаце 10 гадоў у сеціве

Аб'яднанне «Bialoruskie Towarzystwo Historyczne», Польша, 15–449, Беласток, вул. Пролетарца, 11. Рэгістрацыйны нумар: 0000100142

кампікат.org
Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка

6 000 кнігаў, газэтаў і часопісаў • размовы пра культуру і літаратурныя радыёперадачы • навінкі выдавецкага рынку